

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Nyomtató utca 9. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egyszévre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénzek s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések Karai Sándor tanárhoz (József Kir. herceg-utca 54. sz.) intézendők.

A tűz, a mely nem alszik.

Tűz tengerré vált fejünk felett a nap, s maholnap megint kopírrá teszi a magyar világot. De éjszakánként elfordulunk lángjától és sugarai nem gyújtják föl a földet.

A szenvedély, a vágy és a bűn már állandóan égetik a lelket, jajj annak, a ki ezek gyeheennájába jutott.

Van még másik tűz is, a mely nem alszik s egy féreg, mely a kebelben rág; ez a nagyravágyás lángja, az elégedetlenség féрге.

A szenvedély, a bűn engem is megejtenek. Ember vagyok én is, szegény esendő ember. Lángjuk ellen mégis tudok védekezni, és hatalmuk ellen nehéz harcot vívok. Ha elestem felkelek s ha mit vétettem jóvá kívánom tenni.

De a nagyravágyás tüze ellen én sem védekezhetem, s az elégedetlenség féрге megszűnés nélkül rágja szívemet. Hiszen a teremtés koronája vagyok s nem állhatok az utolsó sorba.

Papi palást van a vállamon és hivatalom méltóságát, érzem. Magas megbízatást teljesítek, a Megváltó parancsait hirdetem s midőn látom, hogy a világ továbbra is gonosznak marad, s hogy annak gyermekei megcsúfolnak, mint egykor Elizeust: karddal szeretnék rájuk sujtani.

Kezembem a Szentírás, előttem a természet nagy könyve és előttem a tudósok munkái s az emberi történetek foglalatja. Fény gyúl ki lelkemben és felnövök az égig és az önbizalom ördöge fészkel keblembe, nagyobbobnak érzem magam a világ minden hatalmasainál s büszkén keresem, ki lehetne nálam az elsőbb?

Élek, szenvedek, bántódom és mást keseritek, járok-kelek a világon. Mint a nép szava megreszkettetem a trónon ülőket, az elért hatalom és gazdagság kényelmes birtokosait; mint zsarnok rátiprok a népekre, és gázolok. Én vagyok a politikai pártok, én vagyok az osztály harc, én vagyok a nép én vagyok a hatalom s nincs a ki elsőségem, nagyságom elvittassa. Így égünk és így ég mindenki a világon. Keresi, nem, követeli az elsőséget. A pap is, a tudós is, és a tettek embere.

Nem alszik e láng Kapernaumban se és a féreg ott rág az apostolok szívében is. Az Ur pedig minderre azt mondja: „A ki közületek az első akar lenni, az legyen olyan mint a legutolsó és szolgáljon a többinek.“ „Ha a te karod, a te szemed, a te lábad téged megbotránkoztat, vágd ki azt, mert jobb kéz és láb nélkül ellenni, mint égni.“

„Az ő tűzök ki nem lohad, és ő férgök el nem nyugszik.“ Az enyém se.

Vándor.

Márk ev. 9. 33-50.

A lelkészek és a világiak.

Nagy Lajos felsőbányai lelkész különösen az Uray mókái miatt megbokrosodva, vizsgálódás tárgyává teszi a világi elem szerepét az egyházban és azt meglehetősen ellenszenvesen ítélvén meg, gyakorlati jó tanácsokat ad lelkész társainak e baj leküzdésére.

Az érdemes lelkész úr ezzel a vizsgálódásával a lehető legrosszabb szolgálatot teszi egyházunknak, de magának a lelkészeknek is.

Egy olyan vitát melegít fel, a mely Sinay letételével régen eldőlt s a melyet mind az egyház alkotmány, mind az élet régen megoldott s a mely végeredményében a hierarchiához vezet, a melytől őseink már akkor elfordultak, midőn reformátusokká lettek.

Nem az én feladatom, hogy bebizonyítsam, miszerint a papuralom egyházunk alapelveivel ellenkezik. Ez régi igazság, elfogadott alapelv, sőt több tételes törvény is.

Az a lelkész tehát, a ki e kérdést feszegeti, első sorban maguk a konfessiók és a szentírás ellen vét.

De eltekintve az elvi állásponttól, rossz szolgálatot tesz magának az egyháznak is. A lelkészt szembe állítja a világi elemmel. De hát kik ezek a világiak? Nem gazdag földesurak és világi hivatalnokok, főméltóságok csupán, mint azt Nagy Lajos lelkész úr feltünteti, hanem a

hívők és a nép, a melyben mindenki benne foglaltatik.

Itt tehát alapján azt a kérdést kell első sorban eldönteni, hogy van-e a lelkésznek valami joga, a mit nem a hívektől kapott vagy ő is csak egy hívő a többi közül? Noha nem tagadhatom, hogy hivatala szerint állása megkülönböztetett; a felelet a kérdésre szerintem mégis csak az, hogy a lelkésznek a megbízatást, tisztelet az egyház, a hívők adják s ő is csak az egyház egyik tagja, éppen úgy mint a többi. Ebből a megállapodásból önként következik, hogy a lelkésznek amolyan rendi elsőségéről a mi egyházunkban szó sem lehet s hogy nem a hívek vannak a lelkészért, hanem megfordítva.

Ezeket a híveket tehát nem szabad az egyház ügyviteléből kizárni, sőt nem is lehet, mert a terheket is ők hordozzák.

Ezek a terhek pedig első sorban a tehetősebb és tekintélyesebb egyháztagokat terhelik, a szorosabb értelemben vett világiakat, a kik nemcsak pénzzel, hanem tekintélyes társadalmi állásuknál és képzettségeiknél fogva is hasznára vannak az egyháznak, melynek presbyteriumában, hatóságaiban a hívek bizodalma vagy a gyülekezetek szavazata folytán helyet foglalnak és pedig kivéve a legalsó fokot a lelkészekkel egyenlő számban.

Ha a paritás mellett mégis ők dominálnak, az nem azért van, mert ők ingyen végeznek egy-

TÁRCA.

Az erdőhegyi reformátusok üldözése 1804-ben.

Régen sokszor megtörtént, hogy a református lakosságot a katolikus papok mesterségesen előkészített fogásokkal igyekeztek bajba keverni, hogy az üldözésre hajlandó világi felsőbb hatóságoknak jogcímet adjanak a reformátusok zaklatására. Ilyen eset történt 1804-ben Erdőhegyen. A szomszéd Kisjenőt csak a Körös hidja választja el Erdőhegytől, melynek plébánosa az erdőhegyi reformátusokat üldöztetni akarta, a mi sikerült is. Egy egy ilyen „eset” elég volt arra, hogy a plébános magának érdemeket szerezzen, a református lakosságot rossz hirbe keverje, s a kormány előtt bebizonyítsa, hogy a protestánsok üldözése jogos. Az esetet, mely kor jellemző adat, s annak idején a legfelsőbb egyházi és politikai hatóságokat is foglatkoztatta, röviden elbeszélésem.

A békési egyházmegye jelentette a tiszántúli egyházkerületi gyűlésnek, hogy 1804. febr. 2-án az aradmegyei Kisjenőn a római katolikus kápolna előtt levő keresztben egy reggel egy nyuzott macskát találtak kiszégezve, a macska fejbőrét pedig a kereszt kerítésére kiterítve találták. Nepomuk János szobránál a hid mellett tentával írott levelet találtak, melyen moeskos versek voltak írva. Azt is megállá-

pitották, hogy a levelet az uraság kancelláriájából került tentával irták. A macskát és a levelet a plébános, Boeskor vette észre először, a ki rögtön odahívatta az erdőhegyi református egyház előjáróit, hogy adjanak számot róla, hogy ki cselekedte ezt, mert a gyanu ő rájuk irányul. Mivel azonban az előjárók semmit sem tudtak a tettesről, a plébános a kisjenői oláhokat igyekezett a reformátusok ellen fellázítani. Erre éppen jó indokok volt az, hogy a kisjenői templomot 40 évvel az előtt kirabolták. Ennek az emlékezetét ujitotta fel a plébános, azt mondván az oláhoknak, hogy az erdőhegyi reformátusok cselekedték. Hiába hivatkoztak a reformátusok arra a tényre, hogy a 7 éves háború után haza szállingózó veres köpönyeges katonák vitték véghez a rablást. A fanatizált oláhok vasvillákat ragadtak, s kicsibe mult, hogy az erdőhegyi reformátusokra nem rontottak.

Csakhamar előkerültek az állítólagos tettesek is. A kisjenői csapláros négy erdőhegyi lakost jelentett fel. Bessenyeinek, a dominális fiscálisnak. A gyanu alapja pusztán annyi volt, hogy ezek a macska felszegezését megelőző este az ő koresmájában mulattak, s onnan azzal távoztak el, hogy nyulat akarnak vacsorázni, a melynek bőrét vissza kell adni annak, a kitől vették. Nagyon jellemző, hogy a négy embert rögtön elfogták, vasra verve örítették.

A plébános kocsisa még az elfogatás napján új fordulatot adott az ügynek. Meglévén győződve,

házi tisztjeiket, hanem mert jobban ismerik az életet s mert társadalmilag is előnyben vannak, mondjuk ki nyíltan, mert képzettségök is megadja erre az alapot.

Ennek dacára nem szabad félni a világi elem túlsúlyától még a presbyteriumban sem, mert nyilvánvaló, hogy a lelkészeknek ők tehetik és teszik a leghasznosabb szolgálatot az által, hogy tekintélyökkel az egyház rendelkezéseit a népnél keresztül viszik s egyébként is a lelkésznek és az egyháznak anyagilag is segélyére vannak.

De ettől eltekintve a tényállás az, hogy az a lelkész, a ki jó szónok, a kit hivei szeretnek a presbyteriumban is mindent keresztül vihet.

Ha a lelkészeknek speciális jogaik lennének, s a presbyteriumokban is törvény szerint az ő ellenükre nem történhetnék semmi, szóval ha a Nagy Lajos lelkész ur hasznos utmutatásai alapján a lelkészeknek rendi jogaik lehetnének és abszolút hatalommal uralkodhatnának gyülekezeteik felett: ennek a mi egyházunkban első sorban maguk a lelkészek vallanak legtöbb kárát.

Hogy a gyülekezet vezetése kezökbe kerüljön, s hogy a hatalmat ők gyakorolják, nem kellene semmi érdemet szerezniök s nem kellene a közkedveltségre se törekedniök. Ez pedig rájuk nézve lenne első sorban kész veszedelem, mert sem szónoklatban, sem egyébként

nem képeznék tovább magokat. De emellett elvesztenék legjobb embereiket, arra nézve, hogy az egyház javára célzó intézkedéseiket megvalósíthassák. Ma a világiak, ha öntudatos kálvinisták, mint világi papok mindenütt önként szolgálják azt a célt, melyet a lelkész a katétrán sokszor fájdalom csak szükkörben hirdet.

A diplomokban nincsenek ellenségeink, nem jönnek a más vallásuak, a versenyző egyházaknak a tagjai és képviselői. Az életben ezek mindenütt ott vannak s ha az egyház érdekeit, elveit velök szemben a világiak nem képviselik, mindenütt háttérbe szorulunk.

Ezért bár a nt. ur jóindulatát nem vonom kétségbe, nem találok helyesnek, hogy a papi elem érdekeit szembe állítja a világiakkal és a néppel.

Tiltakozom az ellen, hogy a külön papi rend eszméje mellett a mi egyházunkban agítaljanak és veszedelmesnek tartom, hogy hitelveink, alkotmányunk és a történeti mult ellenére a világi és egyházi elem elsőbbsége feletti vita újra megindíttassék.

A lelkész prédikáljon, példát mutasson és ne maga kormányozzon, hanem azokkal akik mellé adattak végezze a sokszor terhes feladatot s ne nézzen kedvetlenül, ha munkatársaiul buzgó világiak is jelentkeznek. Képesek és buzgók úgy sincsenek olyan sokan s az elsőség

hogy az elfogott emberek ártatlanul szenvednek és szárazkóznán azok nyomorult sorsán, a kocsmában olyan kijelentéseket tett, melyek gondolkozóba ejtették a kisjenői igazságszerető embereket is. Ugyanis a plébános kocsisa, Menyhárt Pál elbeszélte a kocsmában, hogy a megnyuzott fehér macska a plébánosé volt. Sőt többet, még súlyosabb bizonyítékokat is mondott. Azt állította, hogy ő látta hogy a macskát a plébános öcsese és egy ministráns gyermek ölték meg és nyuzták meg a plébános padlásán, a megölt macska vérét pedig a szakács asszony hintette be hamuval. Annak is szemtanuja volt, hogy a macskát a plébános maga szegezte a keresztre, azt is látta, hogy a felszegezéshez szükséges szegeket honnan vette.

Az erdőhegyi református lelkész ezekről értesülvén óvatosan járt el, hogy a tanut, Menyhárt Pált állítása megeafolására és letagadásra ne kényszerítsék. Magához hívatta tehát és tanuk előtt kihallgatván írásba foglalta vallomását. Ovatossága nem volt felesleges, mert alig ment híre a kocsis vallomásának az uradalmi fiscális és a plébános rögtön megindították a hajszát az igazat megmondó kocsis ellen. A református pap félvén egyrészt hogy a kocsis vallomása visszavonására bírják, másrészt pedig esetleg kinzással fogják gyötörni nem boesátotta őt el magától. Az uradalmi fiscálisnak és a plébánosnak az igazság elnémitására lévén szüksége, először szépszerével akarták a kocsis magokhoz hívni, de

mikor a református lelkész megtagadta a kocsis kiadását erőszakhoz folyamodtak, elhurcolták, s vasra verve az elfogott erdőhegyi lakosokkal együtt őrizték.

Az uradalmi fiscális dühös lévén, hogy a kocsis a plébánosra háritotta a vádat, mindent elkövetett, hogy a kocsis vallomása megváltoztatására bírja. Először szép szóval akart ráhatni, majd ígérettel próbálta megtántorítani, de a kocsis hajthatatlan maradt. Nem riadt vissza a fiscális a kinzástól sem. Tömlöcből egy izben azért hozatta elő, hogy 100 ütést mérte rá, ha vallomását vissza nem vonja. A szegény ember azonban oly határozottan megmaradt állítása mellett, hogy a fiscális nem merte bántani. Máskor meg azért hozatta ismét elő a tömlöcből, hogy az akasztófával rémitse, elébe adván, hogy ha vallomását vissza nem vonja, rögtön felakasztatja. A szegény együgyü ember az akkori igazság szolgáltatási viszonyok közt könnyen elhihette, hogy a fiscális meg is meri tenni, amit mond. Annál nagyobb jelentőséggel bír az a tény, hogy a kocsis erre sem volt hajlandó vallomásából semmit sem visszavonni.

A nagy zavarról Aradmegye értesülvén, 3 tagot küldött ki a kisjenői ügy megvizsgálására. A esanádi püspök megbizottai is megjelentek és a vizsgálatot megejtették, de hogy milyen eredménnyel, azt senki se tudja. Csak az a bizonyos, hogy mikor a békési egyházmegye erről az esetről az egyházkerületi gyűlésnek jelentést tett, a 4 erdőhegyi lakos, valamint a kocsis még mindig tömlöcben voltak.

keresésével azokat is ellehet riasztani, a kik eddig az egyház és a lelkészek támogatására áldozatot hozni készek.

Egy világi.

Idvezítő Urunk tanítása.

Tanításának alapja.

A ki valaha figyelemmel végig olvasta a Jézus tanításait s megpróbálta a modern retorika és paedagogia törvényeit alkalmazni reájok, igen sok érdekes és meglepő tanulságra tehetett szert. Láthatta például a többek között, hogy nagy erkölcsi és vallási igazságok vannak benne egyszerűen csak kijelentve minden bizonyítgatás, tudományos érvelés, sőt nem egyszer szorosabb logikai összefüggés nélkül. Egységes rendszernek, minőt a hitvallási iratokban, kátekban találunk, sehol semmi nyoma. A tudományos módszer teljesen hiányzik belőlök. És mégis azok az igazságok mennyire meggyőzők, az a tanítás minő sikeres! Vajjon mi lehet ennek az oka? Mielőtt e kérdésre megpróbálnók feleletet adni, előbb azt nézzük meg, hogy valahol ott a felszín alatt nem találunk-e valami alapigazságot, a melyen a Jézus tanításai nyugosznak s azokat szerves egészszé tömörítik; nem találunk-e rá arra a közös forrásra, a melyből Jézus összes vallási és erkölcsi tanításai fakadnak.

Ez az alapigazság, ez a közös forrás Jézusnak az Istenről szóló tanításában keresendő. Mert hiszen kevés gondolkozással is könnyen meggyőződhetünk arról, hogy az ember vallásos hite és erkölcsi világnézete mindig attól függ, hogy milyennek ismeri az

Arról is gondoskodott a plébános, hogy a további tanu kihallgatások megghusítottassanak: a plébános öcsésének és a ministráns gyermeknek rögtön távozni kellett Kisjenőről, utlevélről az uradalmi fiscális gondolkozott, ilyen módon mindketten „eliktattattak.”

Ebben az állapotban volt az ügy az egyházkerületi gyűléshez érkezett jelentés szerint. Az egyházkerületi gyűlés nem akart egyoldalulag eljárni, nem vette az erdőhegyi reformátusok előadását bizonyosnak, azért mielőtt az erdőhegyiek érdekében felsőbb helyeken közben járt volna, az igazság megállapítására de különösen az ügy mibenlétének meg tudására megbizta a békési egyházmegye segéd curátorát, hogy járjon utána Aradmegye ezen ügyben hozott végzésének. Ha ezt megtudják, az egyházkerületi gyűlés kérni fogja a helytartó tanácsot, hogy ezen szomorú következményekkel bíró esemény megvizsgálására vagy Bihar, vagy más szomszéd megyéből mixta deputatiót rendeljen. Annyival inkább szükség van erre, mert Arad megyében nincsen református vallású assessor.¹

(Folyt. köv.)

Dr. Barcsa János.

¹ Tiszántúli egyház ker. jk. 1804. évi 25. pont.

Istent. A történelem bizonyossága szerint az emberiség mindig olyan természetű feleletet adott azokra a nagy kérdésekre, a melyek az ember életére, erkölcsi magaviseletére rendeltetésére vonatkoznak, a minő nézete volt Istenről. Hogy élünk, azt tudjuk, de hogy hol vettük azt; honnan jöttünk, miért vagyunk itt, hová megyünk; mi a jó és így követendő, mi a rossz tehát kerülendő stb. stb.? mind e fontos kérdésekre úgy felelünk, a hogyan Istenről gondolkozunk. Gondolkozhatunk úgy, hogy Isten nincsen; avagy ha van is, de róla semmi bizonyosat nem tudhatunk. Gondolhatjuk Istent személyes lénynek, az ember és világ mindenható teremtőjének. De bárminő legyen a gondolkozásunk az Istenről, abból fakad összes vallásos hitünk, s ettől függ erkölcsi magaviseletünk. A vallások története bizonyítgatja, hogy minden vallás alapköve az Istenről szóló tanítása. Ezen épül fel az egész vallásrendszer; ez adja meg characteristiconját s nyomja rá bélyegét a dogmákra, az erkölcsi parancsolatokra.

Vizsgálva már most Jézusnak az Istenről szóló tanításait, azt találjuk, hogy az Isten kilétére vonatkozó ismeret Jézusnak egyetlen egy szó világosan kifejezi, egyszersmind minden más vallás hasonlótanától élesen megkülönbözteti. Ez a szó: *Atya*. Ezt a szót Jézus tanítsa közben legelőször a samariai asszonnyal folytatott beszélgetésben ejtette ki. Csaknem abban a mondatban, a melyben azt mondja: „Az Isten lélek.” (János IV. 21—24.) Ez a tan kizárólagosan a Jézusé. Egyetlen vallás alapító sem tanította Istenről azt, hogy ő az emberiség atyja, legalább olyan értelemben nem, mint Jézus. Confucius Khinában és Buddha Indiában Jézus előtt évszázadokkal sok helyes erkölcsi rendeletet s életszabályt állítottak föl, de az Isten kilétéről nem tanítottak semmit. Nyilván azt tartották, hogy az Isten ismerése az emberi értelem korlátain kívül esik. Már Hindosztán ősi népe, a védák követői úgy néztek fel az égre mint a honnan áldás száll alá az emberekre, s tisztelték az: „*égi atyát*.” De ez nem volt személyes lény az ő hitökben. Csak olyas féle valami, mint a mikor mi a költészetben úgy beszélünk a földről, hogy: „*anyaföld*.” A görögök közt Plátonnál találunk ugyan ilyen féle kifejezést: „*a mindenség atyja és tervezője*,” de az Isten kilétéről szóló tana neki is rendkívül bizonytalan, ködös. Ugy képzelte, hogy az Isten mérhetlen távolságban van az emberektől. A zsidóknak jutott az összes ókori népek között az a dicsőség, hogy náluk legyen az Isten ismerete a legmagasabb fokon. Ugyan azt a személyes örök Istent imádták, a kiről Jézus tanított. Szentségét és igazságos voltát magasztalva emlegetik szent irataik. Olykor a Jehova gyöngédsége, szánakozó rokonszenve is említve van. Egyszer egyszer annyira is felemelkedtek, hogy a Jehovát Izrael — mint mennyei — atyjának nevezték. Találkozunk az ő testamentomban ilyen kifejezésekkel: „*Én fiam és én első szülöttem az Izrael*.” (II. Mózes IV. 22) „*mikor még gyermek vala az Izrael, kedvelém őtet és Egyiptomból hívám ki az én fiamat*.” (Hozseás XI. 1.) „*Én is első szülöttémmé teszem őtet és minden földi királyoknál felebb valóvá*.” (Zsoltárok LXXXIX. 27.) De ezt a magasztos hitet sehol sem találjuk az egész ó testamentomban, a mely az Istent, mint minden egyes ember atyját tiszteli. Annak a nagy különbségnek, a mely e tekintetben Jézus tanítása és az ó testamentom legmagasztosabb helyei között van.

egyetlen elégséges bizonyára az a körülmény, hogy egyedül a Máté evangéliomában Jézus 40-szer szólítja e névvel: Atyám, mi atyánk, ti atyátok, az atya, míg a zsolnárok könyvében, dacára mélyesleges subiective buzgó hangjoknak, Isten egyetlen egye sincs így nevezve.

Szóval az Isten kilétének helyes megismerését egyedül Jézusnak köszönhetjük. Nem csak a zsidók és azon kornak emberisége, de azóta minden kornak valamennyi nemzedéke mély hálával tartozik Jézusnak ezért az ismeretért. Főleg két dolgot köszönhet a világ Jézusnak: I. annak bizonyosságát, hogy Isten „van” és II. annak tudtát, hogy ez az Isten „Atya.” Lássuk hogyan? . . .

Nagy tömegek, egész nemzetek voltak és vannak még ma is, kiknek nagyon bizonytalan, homályos fogalmok volt és van az Istenről. Még legnagyobb légyjobb érzésű embereik is nagy kétségben szenvednek Isten létele felől, annál inkább Isten jelleme (kiléte) felől. Nem egyszer szomorú kételkedéssel, szájalomra méltó tévedéssel találkozunk náluk. Mert hiszen a jó és igaz emberre nézve mindig fájdalmas volt az, ha nem tudott bizonyos lenni abban, hogy ezt a világot s abban az embereknek sorsát egy élő gondolkodó Személy igazgatja. Rettenetes volna ez a világ, ha az emberi élet ezer, meg ezer keserősége, bánat, fájdalom, kín, szenvedés, halál csak úgy minden igaz ok nélkül a vak véletlen folyán jönne elő benne; ha azon emberi lények sorsát, a kiknek természetü oly érzékeny e szomorú jelenségekkel szemben s oly fájdalmasan érzi, mennyire alá van azoknak vetve, nem igazgatná más, mint az az érzéstelen gondolkodni nem tudó rideg gépezet, a mit „természet”-nek neveznek. Az a holt, az a kegyetlen természet. Olyan kegyetlen mint a hegytetőről lezuhanó kődarab, a mely vakon hull az alant elmenő ember fejére, bárminő ok indította legyen meg felülről. Minő zsarnokság volna ez! Jól mondotta valaki: „Ha nem lehetne hinni, hogy a világ egyetem közepén gondolkodó elme trónol, úgy az emberi élet elvi selhetetlen volna.” Minden korban minden népnek volt valamelyes fogalma az Isten kilétéről, istentisztelet vallás volt mindig mindenütt. Amde jobb érzésű magasabb gondolkozású emberek is léteztek mindig közöttük, a kik teljes bizonyosság után epedtek. Vágyva vágytak arra, hogy az Isten megtalálják: még pedig azt az Isten, a ki igazságos és jóságos, a ki az emberek sorsa iránt érdeklődik, keresték de meg nem találták. Jób ezen megható panaszkodása: „Vajha valaki azt eselekedné, hogy az Isten tudnám megtalálni, bémennék szinte az ő székéig! Imé napkelet felé megyek és nincsen, ha pedig napnyészet felé, nem vehetem eszembe őtet. Avagy mikor észak felé cselekszik valamit, nem láthatom, elrejtí magát délre és nem láthatom meg.” (XXIII. 3, 8, 9.) sok hozzá hasonló gondolkozású ember lelkének szomjúságát fejezi ki főleg oly időben, a mikor saját létük és világ létének nagy problémái fel merülnek bánatos lelkükben s megoldást nem találnak sehol.

Vajjon aztán mi, akik Jóbnek e panaszos szavát nyugodt lélekkel olvassuk, mert biztosan tudjuk, hogy Isten van s ő a mi gondviselő Atyánk, hol vettük ezt a biztos tudást? Talán logikai érvelés által jutottunk el hozzá? Haladására, tudományára anyira büszke korunk oly meggyőző logikai argumentumokat talált ki, a melyek minden akadályt elhárítottak az Isten után vágyódó emberi lélek utjából?

Eloszlattak minden kétséget s általuk az Istent tökéletesen megismertük? — aligha úgy! — Ezek az érvek lehetnek nagybecsűek, de szilárd támaszt hitünk számára nem nyújtanak soha; az Isten után epedő embert belső közösségbe nem képesek Istennel hozni soha sem. Avagy talán a tudomány a maga nagy felfedezéseivel, az nyugtatta meg az emberi lelket, elégitette ki bizonyosságaival a szomszédhozó emberi szívet. Bizonyára nem! Sőt a legtöbbször éppen a tudomány gördit súlyos akadályokat az Istenhez siető ember utjába, a mikor a mindenséget kietlennek, pusztának hirdeti s az Istent a mindenség határain túlra távolítja el. Így aztán mennél inkább nő tudományunk, annál messzebb sodródunk Istentől.

Honnan ismerjük hát az Istent olyan megnyugtató bizonyossággal? Egyedül a Jézus tanításaiból. Mint a fentiekben láttuk az emberiség a maga erején minden haladása és tudása dacára e vigasztaló hitre soha el nem jutott volna Sötétben tapogatózna ma is. Keresné az Istent. Keresné a megnyugtató feleletet az Isten ismeretével össze függő ama nagy kérdésre, mi az emberi élet legfőbb java? Most azonban tudjuk, mert Jézus megtanította rá az emberiséget, hogy az emberi élet legfőbb java az Istenbe mint atyába vetett hit, s jellemének azon nemes vonásai, a mik e hitből erednek, a miknek koronája a szeretet. Így igaz az amit fent említettünk, hogy az emberiség mély hálával tartozik Jézusnak, hogy az Istent tökéletesen megismertette velünk mert a mint János apostol írja: „az Istent soha senki nem látta, hanem amaz egyetlen született fiú . . . ez beszélt meg nekünk (I. János I. 18.)

Ismerjük már Jézus tanításából az Istent, tudjuk, hogy ő a mi gondviselő mennyei Atyánk. Az a kérdés merül fel most már, hogy miképen győz meg ennek igazságáról Jézus. Hogyan képes lelkünkben hitet ébreszteni ennek igaz volta iránt? A midőn e kérdésre megpróbálunk feleletet adni, egyben megfelelünk arra a kérdésre is, a mit bevezető sorainkban említettünk, hogy t. i. miért oly meggyőzők a Jézus által egyszerűen csak kijelentett igazságok, miért tanítása olyan sikeres. Az adandó felelet igen egyszerű. Mert az ő saját lelkében is ott élt az Isten tökéletes ismerete, abban a páratlan alakban, hogy az az Isten nem más, mint szerető mennyei édes Atya. Nemcsak tudta teljes meggyőződéssel, de egyenesen benne élt ebben a tudatban. Ezért tudta azt oly sikeresen közölni másokkal is. Jóllehet ezt a tant dogmatica sehol sem mondja ki Végig kutatathatunk összes tanításain kifejezetten sehol sem találjuk ezt a mondást; az Isten atya. Logikai érvekkel sehol nem bizonyítja, sőt bizonyítandó tételül fel sem állítja. De hát ha a gyermek földi atyját ezzel az érzés teljes névről szólítja meg: édes jó apám, kell e azt tovább bizonyítani; maga e szavak hallása nem-e teljes bizonyosságot nyújt nekünk? Az a mély érzés, a mely e szavak kiejtésékor annak a gyermeknek hangjában megrezdül, nem e több bizonyosság mi nekünk. mint ezer és ezer logikai argumentum? Épp így mikor Jézus az Atyáról beszél, vagy vele társalog, érezzük szavaiból azt a bizonyosságot, hogy az a valaki, a kiről beszél, a kivel társalog, okvetlen létezik, s más nem lehet, mint a mennyei Atya. A mikor azt mondja Jézus: „Az én Atyám mindez ideig munkálkodik és én is munkálodom;” „nem vagyok egyedül mert az Atya velem

vagyon: "a mint esmér engem az Atya, én is esmér az Atyát;" "a melyeket én szólok, a mint az Atya mondotta nékem, úgy szólok;" "mert az Atya szereti a fiut és mindeneket megmutat néki, a melyeket maga cselekszik." (János V. 17; XVI. 32; X. 15; XII. 50; V. 20.) valami jóleső szellő érinti a lelkünket s akaratlanul is elhisszük, hogy olyan valakiről beszél, akit nem csak tökéletesen ismer, de vele belső közösségben is él. S átragad a mi lelkünkre is szavaitól az Isten létbe vetett erős hit és szilárd meggyőződés, noha logikai érvelésnek, bizonyító eljárásnak sehol semmi nyoma. Vagy a mikor szeméit az ég felé emeli és így könyörög: "Atyám!" "Szent Atyám!" "Oh igazságos Atyám!" "Ugy tett az tenéked Atyám!" érezzük, hogy ott léteznie kell valakinek, a kihez ilyen mély bizalommal fordul s az más, mint Isten nem lehet, aki ismét nem lehet más mint az Atya. Ezért volt a Jézus tanítása olyan meggyőző, annyira sikeres. A lelkében élő hitet oly meggyőzően tudta közölni másokkal, hogy szavai föltétlenül hitet gerjesztettek hallgatói lelkében. Így adott egyszersmind örök példát arra is, hogy a tanítás sikere elsősorban mindig attól függ, meg van-e a tanító lelkében a szilárd hit, az erős meggyőződés az iránt, a mit hirdet, mert csak így van szavának ereje, hite csak így ragad át a hitelenre is.

Ha aztán eképpen a Jézus szavai vízhangra találtak lelkünkben s felébresztették abban a szunynyadó keppességet, a meggyengült ösztönt az iránt, hogy higgyünk az Istenben, mint a mi mennyei Atyánkban, úgy ez kiindulás pontnak már elégséges, életünket erre alpbíthatjuk már. Ez az ébredező hit érintkezésbe hoz bennünket Istennel s ez érintkezés révén egyre több és több most már közvetlen tapasztalatot szerünk Isten atyai jóságáról, őt jobban és jobban megismerjük, vele belsőbb és belsőbb közösségbe jutunk. Es valahányszor ez a belsőnkben lévő gyermeki ösztön Isten iránt újra meggyengül és az a magunk szerezte Isten ismeret lelkünkben elhomályosul s Isten felől kétségeink támadnak, mindannyiszor újra visszatérhetünk ahoz a tökéletes Isten ismerethez, a mi a Jézus lelkében él s a mint érintkezünk vele figyelve rendesen tanításait, ismét felébred lelkünkben az Istenbe, mint atyába vetett hitünk s újra megszilárdul az öntapasztalataink folyamán, hogy soha többé meg ne gyengüljön, hanem elkísérjen bennünket vigasztalásaival az élet örömein és bánatain keresztül egészen a halálos ágyig.

Ugy de maga az Atya név még nem biztosít minket a felől, hogy Isten kilétét helyesen fogtuk fel. Ha ugyanis a Jézusba vetett hit nélkül akarjuk azt értelmezni, tehát úgy hogy nem az ő életében és jellemében keressük annak igaz magyarázatát, az a veszély fenyeget bennünket, hogy az Istent félre ismerjük. Sok ember nevezi az Istent Atyjának s érti alatta a bűnök gyenge elnézését, erélytelen nembá nonszágot, a világ és az emberi élet laza igazgatását. Amde a Jézus ajkáról elröppenő szavak ilyen fel-fogást nem engednek meg. Az atya szónak igaz értelmét csak úgy ismerjük meg, ha a Jézus, mint az Isten fia jelleméből igyekszünk azt megmagyarázni, a mint maga mondja: "Ha engemet ismernétek, az én atyámat is ismernétek;" "a ki engemet lát, látja az atyát." (János XIV. 8. 9.)

Végezetre lássuk azt, hogy miképpen épül föl

a Jézus tanításának magasztos épülete az Isten atyáságáról szóló tanításán, mint alapon. Miképen fűzi szerves egészzé össze ez az alap igazság Jézus összes valláserkölesi tanításait. Láttuk első sorban azt, minő lesz ezen az alapon az ember helyzete Istenével szemben, mert ettől a helyzettől függ egész erkölcsi életének minősége. E tekintetben is az összes ó kori népek között a zsidók gondolkodtak a legmagasabban. Az ó testamentomi hitet és vallásos buzgóságot pedig a zsolttárok fejezik ki leghívebben. Ezekben az Isten neve: *Király*. "En királyom és én Istenem;" "Dicsőségnek királya;" "Úl az Ur, mint király mindörökké." Ha az Istent királynak gondoljuk, úgy az ember legmagasabb helyzete vele szemben, legfeljebb az "ő szolgájának" a helyzete. Így is van nevezve a nagy törvény adó "Mózes az Urnak szolgája." De ha az Istent Atyánknak hisszük, úgy az ember helyzete az "ő gyermekének" a helyzete. S méltán ajkára veheti ez örvendetes kiáltást: "Lásátok minemű szeretetet adott nekünk az Atya tudniillik, hogy Isten fiainak hívattassunk." (I. János III. I.)

Az Isten országának gondolata hasonlóképpen egészen megváltozik az Isten atya volta alapján. A *szeretet* lesz annak nagy egyesítő köteleke s nem a *törvény*. A *gyermek szabadsága* tagjainak jellemző érzése s nem a *szolgák engedelmessége*.

Isten atya volta továbbá az egyetlen biztos alapja az embereknek *testvériségének*. Isten fiainak mennyei *öröklési reménye* szintén e forrásból fakad.

Isten atya voltából természetesen következnek Jézusnak azon csodálatos tanításai, a mik az Isten *gondviselő atyai szeretetéről* szólnak. Arról a hü gondviselő szeretetről, a mely kiterjed még az emberi hajszálak számba vételére is.

Az Isten atyáságáról szólótan végezetre az alapja mindannak is, a mit Jézus a *kegyelemről*, a *bűnök ember megmentéséről* tanított. Ha az Isten király, abból az következik, hogy itélni fog. Ha igazságos király-igazságosan fog itélni. De ha az Isten Atya, úgy tudom, hogy elveszett bűnös gyermekeinek utánna megy; addig keresi, a míg meg nem találja. Ha pedig az a bűnös gyermek bizalommal visszatér hozzá és töredelmes szívvél felkiált: "Atyám vétkeztem teellened!" olyan szívesen visszatfogadja, mint a hogyan csodás szépséggel le van az rajzolva a *"tökötlen fiú"* történetében. Erről a példazatról teljes joggal el lehet mondanunk, hogy egy maga nagyobb hatással volt az emberiségre, mint az összes philosophusok együtt véve.

Igy domborul ki lelkünk előtt a Jézus tanításának magasztos épülete az általunk említett alap-igazságon, mint hozzáálló fundamentumon. Látjuk, miként fűződnek szerves egészzé össze azok a nagy vallási és erkölcsi igazságok.

Még néhány szót. Bebizonyított történeti igazság hogy anyaszentegyházunk történetének küszöbén, a mikor a római birodalomban a hit, a szabadság, az életnek nemesebb céljai az emberek lelkében mindenütt elhomályosultak, a keresztyénség öntött új reményt az ellankadt emberiségbe, újjá szülte azt. Hasonlót köszön a mi korunk is Jézusnak s az ő tanításainak. Azt látjuk ma is, a pessimismus a maga sötét komor világ nézetével egyre szomorubbá teszi az emberi életet. Némely körökben nyilvánosan vitázzák azt az elszomorító kérdést: érdemes-e egyáltalában élni; van-e valami magasabb rendeltetése, nemesebb célja a földi életnek, a mi annak értéket

adna; avagy csak olyan az ember, mint az állat, táplálkozik, szaporodik és aztán elvész nyomtalanul? E szomorú világnézet felébresztésének és terjesztésének magyarázó oka az Istenbe vetett hitnek elvészése. Ha Isten nem létezik, ugye nézet igazolva volna. E megbénító sötét felfogás elől csak úgy menekülünk meg, ha Jézus tanításaihoz vissza térünk. Neki a kinek földi életében, mint tükörben látjuk az Atya képét és kinek szavaitól átragad lelkünk az Istenben, mint szerető gondviselő menyeei Atyánkban vetett megnyugtató hit, neki köszönhetjük, hogy tanításait hallgatva reménységünk újra visszatér és ez a reménység az emberi lelkek millióit vigasztalja, lelkesíti a továbbküzdésre, a továbbhaladásra.

Angol után

Bokor Sándor.

A debreceni református Kollégium adattára

azaz

a Kollégium története adattári alakban.

(Folytatás.)

Az *Aláírási könyv* III. darabja (476 ivrétű lap) 1792—1824-ig terjed. Elöl a kerület által hozott iskolai törvények (1792. ápril. 28.) egész terjedelemben Lex I-től Lex XLIII-ig, latinul. Az I. törvényben kegyeletesen ismeri el a kerület, hogy „e collegiumot eredetileg a debreceni Egyház alapította, még maig is nagyrészt jótéteményeivel tartja fenn és annak közvetlen felügyelete alatt áll.”

A névsor kezdése felett áll „a fentközlött törvényeknek aláírtak, és azok megtartását a gondnokoknak és tanároknak jobb kezők nyújtásával ígérték.” Tíz éves deákok valának akkor Sárvári Pál senior, Katona Mihály contraseriba, Földvári József juratus stb. A 30. lapon találhatók az 1788-ik évi gradusban Csokonai Mihály sajátkezű névbeírása, mert visszamenőleg az új rendszer (a Kerület kezébe ment át a főiskola) nyomán minden akkor létezett tanuló, a régi is, beiratkozott ide; a 37. lapon következnek aztán a hármastanúság (Nomen, Patria, Schola) az 1792. év ápril. 28-ától bevett új deákok (novitiusok és a *reducok*: (azaz tanítóságból visszajött és 2-odszor beiratkoztak) sajátkezű beiratkozásai. Zárul e kötet 1824. Aug. 21-én. Doszpoly János szeniorsága alatt: 1823. nov. 4-től 1824. január 7-ig beiratkozott deákoktól bevett a senior fejenként 6 frtjával beiratkozási díjat 963 frtot, (ezt mindenki tartozott fizetni) és tandíjat (mely szinte 6 frt volt, fizették a nem jótéteményesek) 255 frtot, összesen elszámolt a téli félévről 1218 frttal. A következő szenior Elek Sándor a nyári félévről (március-augusztus) bevett aláírási díjat 126, tandíjt 24 frtot.

Az aláírási főnévkönyv IV. kötete (az eredeti) „*Continuatio Protocollis Subscriptionalis*” 1824. év. Nov. 3-tól (Szél Sámuel szeniorsága alatt) tart 1868 9-ik év okt. 6-ig (senior Barkász Károly) ivrét 526 l.

A kezdő lapon hivatkozás van az 1792-ben hozott iskolai Törvényekre, előszámlálva a hét nyilvános rendes professor névszerint, a 4 világi tanár címe Spectabilis ac Generosus, a lelkészi jellegűekké Reverendus ac Clarissimus. A rovatok már bővülnek a szülők és vármegye megnevezésével. Az 1824/5.

tanév első felében beiratkozott 133 új tanuló, bevétel 898 frt aláírási, és 174 frt tandíj. A beiratkozott deákok közül felemlítjük Simonfi Ignácot Debrecenből, Szőnyi Pált Debrecenből, Szeles Lászlót Szabadszállásról, Baksai Dánielt Bogátról, Lónyai Jánost Deregyőről, Bonyhai Beniamintot Füzesgyarmatról. Csorba Jánost Ceglédről, Kazinczi Sámuel ki a szépségről jött vissza (reduc), mint 2-odszor beiratkozó díjt nem fizetett. stb.

Az 1827-ik évtől fogva a rovatok bővülnek az aláíró vallása, életkora, atyjának vagy gyámnokának állapotával és lakóhelyével.

Az 1842 3-ik tanévtől fogva Lengyel Zsigmond szeniorságában, a beiratkozás, minden jelzés valamint a rovatok címe is *magyarul* történik.

Az 1847. év okt. 3-án (Soltra Alajos szeniorságában) kezdődő beiratkozás tart az 1847/8-ik tanév első felére, febr. 12-ig, beiratkozott 142 deák. Érdekes a nemzeti szellem hatásáról, hogy p. o. Csernovics Arzén, Csodári Sándor, Demetrovics Mihály görög nemegyesült vallásuk a „nemzet” című rovatba saját kézzel „magyar”-t írtak be. A „natio” (nemzet) című rovat 1832-től Ujj Mihály szeniorságától lett az aláírási könyvbe állandóan felvéve.

Elekes István szeniorságában az 1848. március 8-án kezdődő nyári félévre azon év máj. 29-ig csak 13 deák iratkozott be. A március 15-iki nagy napok után sietve a tanév bezárult, az előadás is korábban megszűnt, nemzetőri gyakorlatok tartottak.

Az 1848 9-ik tanév 1-ső felére Boros Tóbi István szeniorságában (októbertől február végéig) csak 2 tanuló iratkozott be, egyike reduc, csakhogy a tanulók közötti léte igazolva legyen, mert előadások nem voltak.

Menyhárt János szeniorságában 1849. márc. 1-től az 1848/9-iki 2-ik félévre csak 3 egyén iratkozott be, — a főiskola zárva volt. A világos vári fegyver letétel után 1849/50-ik tanév téli felére nov. 7. kezdődtek meg a beiratkozások és nov. 30-ig 103 deák iratkozott be, a felsőbb helyről kitézött időben nyílt meg a tanév egy hónapi késéssel. Menyhárt szeniorsága is meghosszított a szokott féléven túl.

A rendkívüli önkényuralom beálltával a császári főbiztos Zichy Ferencz gróf rendelete folytán a superintendens Szoboszlai P. István felügyelete s felelőse mellett 1849. okt. 26. engedélyeztetett az iskolai ügyekben hetenként egyszer tanári gyűlés tartása, de a jegyzőkönyv hetenként a superintendenshez mulhatlanul beküldessék áttekintés végett. (Tkari könyv 1849. okt. 30. 1. sz.) Nyomban rá érkezik Szoboszlai hivatalos levele a rector professor Erdélyi József urhoz, melyben a tanárkartól véleményt kér, ha régibb deák, ki *honvéd* volt, jelentkezik bevételre, mit szándékozik tenni? mivel a volt honvéd felső parancs folytán „katonai szolgálat köteles.” A tanárkar egy nap mulva (okt. 30.) nyilatkozik, bár óhajtandó mind a szülők, mind az ifjak java tekintetéből bevételre, hogy megkezdett tudományos pályájukat tovább folytathassák, — mivel azonban a felsőbb hatóság őket katonai hatóság alá tartozóknak tekinti, vélemény a kar nem adhat. (u. o.)

A honvédek az aláírási könyvben.

A nov. elején megnyílt új tanévben igazgatótanár lett Aranyi István, szenior Tóth József (jelenleg nyugalmazott tanár.) Először is azon névsort

kellett megállapítani, kik mint a szabadságharc előtt itt tanultak, ujjalag jelentkeznek tanulások folytatására, főleg kitudni kik voltak *honvédek*, kik nem? A táblás kimutatás felterjesztendő. Jelentkezett 76 felsőbb tanuló a régi volt növendékek közül az 1—8 éves diákok közé, be kellett mutatni a volt honvéd deákoknak van-e a katonai hatóságoktól elbocsátó levelök. Jelentkezett 11 honvéd, elbocsátó levele csak egynek volt Bónis Gábornak (4-ik éves deák) Komáromból. A következő nap még 22-en jelentkeztek bevételre, ezek közt 4 volt honvéd (egyike volt Bodosi Pál 3 éves deák, élete végén püspöki titkár Debrecenben). A tanárkar a volt honvédek mind bevette tanulóul habár elbocsátó levelök nem volt is, *ideiglenesen*. „legfelsőbb helyről irántok történendő intézkedésig.” (Tkari jk. 1849. nov. 6.) Ez a tanárkar bátor lépése volt azon nehéz időben. A névsort a superintendens tudomásul vevén, a tanév ünnepélyesen a nagytemplomban nov. 8-án reggeli 9^{1/2} órakor megnyitott a Szentlélek segélyül hívásával. Később (nov. 15.) Kis Bálint volt honvéd ideiglenesen az 5. évesek közé felvételt. Máró Péter (nov. 21.), szinte Oláh Ferencz elbocsátó levele nyomán rendes növendékül az 5-ik évesek közé. Bihari Imre ideiglenesen, Tóth Sándor elbocsátó levele folytán rendesnek. Sebestyén Lajos ideiglenesen, továbbá Kovács Lajos rendesnek, *Okrös Bálint* Kassai Ignác, Domokos József, Muhi Elek, Toth Mihály pedig elbocsátó levél híján ideiglenesen. Felvétettek (Dec. 2-án) Körtvélyesi Mihály, *Karap Ferencz* Vecsei Károly, Heltai Ferencz és elbocsátó levéllel Imre Gábor, Keresztesi János és *Kola János* pedig ideiglenesnek. (Dec. 5.)

Folyvást szállingóztak vissza a volt honvédek, 1850. év január havában felvétettek: Mészáros László, *Moosi József*, Hadas Bénéámin, Barta András, Veres Ferencz, Kovács Márton, Fehér György, Asztalos József, Tömösvári János, Szabó Antal, Böresök Sándor, Sóvágó Gábor, Szabó Mihály ideiglenesen. Ezek valának honvéd deákjaink.

Az *aláírási főnévkönyv* V. kötete 1868/9-ik év től tart 1898/9-ik tanév első feléig. Az 1874 5-ik tanév után új változást találunk, az aláírások (beiratkozások) a téli félévben Rózsa Sándor széniorágában októberben, a nyári félévben Győri Elek széniorágában februártól júliusig történtek, mert ez volt az utolsó szénior kezelése alatti év; többé már nem a széniori hivatal őrzője, gondozója, vezetője a beiratkozásnak, hanem új és állandó főiskolai tisztviselő a *főiskolai háznagy* az 1875/6-ik tanévről, mely a háznagy hivatal első éve.

A háznagy hivatal felállítása és a contrascribai tiszti megszüntetése.

Az e. kerületi tanügyi bizottság indítására a főiskolai egész épületre (már kész volt az új és számos helyiséggel gazdagodott a jelenleg álló nagy négyszögletű épület), lakszobák rendben és tisztán tartására, s a felügyelettel egybefüggő erélyes vezetésére nézve merült fel a gondolat 1873-ban, hogy az ifjuság előtt is tekintélyvel bíró egyénre, ha lehet a tanárok közül valakire bizassék mérsékelt díjazás mellett. Javaslatadással a Gazdasági Tanács bizatott meg. Ez két módot ajánlt t. i. a széniori és contrascribai hivatal szüntettessék be és egy új állandó hivatal háznagy (quaestori) vagy titkári

néven állíttassék fel, a ki mind az épületre felügyelést, mind az irodai teendőket, melyeket eddig a szénior és contrascriba teljesítettek, végezze; másik módozat pedig ha a két természetű munkakör (háznagy és titkári) egy személyben egyesítése túlterhelőnek ítéltetnék, külön titkári és külön algondnoki hivatal rendszeresítettnek. Előbb azonban a tanárkarokat kell megkérdezni, a részletes tervezet tőle várandó. (E. Ker. 1873. év 214. l.) Tehát elvileg elfogadása az új hivatalnak végzésbe ment.

A tanárkari bizottság elkészítette (1875. márc. 15-re) nagy buzgósággal a tervezetet a nagyfontosságú új hivatal szervezésére, az ősi széniori hivatal fentartását követelte, a háznagy hivatal teendőit is szigorúan körvonalozta. Ennek alapján az e. kerület meghozta határozatát, mely szerint a főiskolai állandó háznagy hivatal felállíttatik s az egy becsületes jellemű, értelmi, képzettséggel bíró, érett koru de munkaképes egyénnel töltsék be, ki működését 1875. Augusztus hó elsején kezdje meg. Főbb teendői a) az iroda ügyek vitele b) a főiskolai épületben a tisztaságra, esendre, rendre, bentlakó ifjakra, gázfogyasztásra való felügyelet, gyógytári tartozások behajtása, elhalt tanulók eltemtetéséről gondoskodás, c) tápintézetre közvetlen felügyelet, d) temetésekre éneklő ifjak kirendelése, e) a hozzá utalt főiskolai bevételek beszédése és elszámolása, f) a collégium egyéb épületeire is felügyezés és a leltárak nyilvántartása. Evi fizetése a lakbérrel együtt 1200 frt. hivatalos helyisége a főiskola épületében lesz.

Választani fogja a kerület püspöke és főgondnoka elnöklete alatt a Gazdasági tanácsból 7, a közös tanárkARBól 7, összesen 16 tagu küldöttség. (E. ker. jk. 1875. év áprilisi 71, 72, 73. sz.) Első háznagyul megválasztott *Hegedüs Sándor*.

A *széniori hivatal* megmaradt jövőre is változott munkakörrel, ő a tanulók által teljesítendő templomi szolgálatokra ügyel fel. Az iskolai törvényszékeken segédkezik, bentlakásra és kórházra ügyel, az ünnepkövetségi névsort elkészíti stb. és egy évre választatik az akad. tanárkar által.

Evi fizetése 560 frt, melybe betudatik a debreceni egyház által ősidőktől fogva „koszt” címen adatni szokott 100 frt 80 kr., a régi contrascriba fizetése 200 frt. stb. és bentlakás. Hivatali éve végzte után 1000 frt ösztöndíj külföldi egyetemen tanulmányozás céljaira. Erre mindig kötelezve volt.

A *contrascribai hivatal* végleg beszüntette a kerület. Az új rendszerben első szénior volt (a 404-ik) *Bethlendi Endre* (1875. aug. 1-től, 1876. aug. 1-ig), a ki e főiskolában theologiai tanár volt (1884—1888-ig) s fiatalkorban (38 éves) elme elsötétülés folytán halt meg, s a budai temetőben lelt sírhelyet.

(Folyt. köv.)

Balogh Ferencs
hittanár.

KÖZÉLETÜNK.

Tájékozásl az 1905—6. tanévre.

A debreceni ev. ref. theologiai és jogi akadémiánál a javító- és pótkollokviumok iránt szeptember 1. déli 12 óráig kell jelentkezni az illető dékáni hivatalokban; magok a kollokviumok szept. 2. d. e.

9 órától tartatnak, mely határidőben a dékáni hivatalban az érdekeltek pontosan jelenjenek meg.

Alapvizsgálatok iránt a kellőleg felszerelt kérvényeket úgy a theologiai, mint a joghallgatók szeptember 4-én délig nyújthatják be a dékáni hivataloknál. A theol. alapvizsgálat, valamint a jogi alap- és államvizsgálatok szeptember ötödik napján reggeli 8 órakor kezdődnek.

Bentlakásért közvetlenül az akad. igazgatóhoz kell folyamodni, míg a tandíjkedvezmény s tápintézet elnyerése iránt az akadémiai tanácshoz intézett kérvények augusztus hó 20. napjának déli 12 órájáig az illető dékáni hivatalokhoz adandók be. E kérvények elintézéséről az akad. igazgatóság szept. 2. napján a hirdetési táblán közzéteendő kiírás útján értesíti az illetőket.

A tanév ünnepélyes megnyitása 1905. szept. 9. napján fog történni a nagytemplomban d. e. 9 órakor kezdődő istentisztelettel.

Akik akadémiai hallgatók felvételre öhajtanak, kellő bizonyítványokkal ellátva, személyesen jelentkezzenek a háznagyi hivatalban, hol a bizonyítványok átadása után teendőikre néve a további utasítást megkapják.

Akik nem azon évben jelentkeznek fölvételre és beíratásra, amelyben érettségi vizsgálatot tettek, késedelmök indokolása mellett hiteles okmányokkal tartoznak igazolni, hogy az érettségi vizsgálatuk tétele óta lefolyt időt hol és mivel foglalkozva töltötték. Más intézetből átlépők távozási bizonyítvány nélkül fel nem vehetők.

Az akadémiaiba való első felvételnélkor 5 korona 20 fillér beíratási díj fizetendő.

A tandíj az akadémiai tanszakokon egész évre 60 korona.* A tandíjon felül minden joghallgató és minden hittanhallgató kórházi és tisztogatási költség címén még 6 korona 20 fillér évi járulékot, továbbá a könyvtár gyarapítására félévenként két-két koronát fizet. A tiszántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlésének 1901. évi május hóban hozott 90. számú határozata értelmében, az 1901. szeptember 1-én életbe lépett főiskolai tanuló kötelezett tagja s az akadémiai hallgatók e célra évenként és fejenként 6 koronát, félévi egyenlő részletekben, amely díj senkinek el nem engedhető. E díj fejében a fennálló szabályok korlátain belül ingyenes orvosi kezelést, gyógyszeres és kórházi ápolást nyernek betegségük esetén.

Az évi tandíj két részletben, a beíratkozásra kitűzött idő alatt multhatatlanul befizetendő. A járulékok az első félévi részlettel együtt szedetnek be. Beíratkozásra jelentkezés előtt az előző tanévi iskolai hátralékos tartozások haladéktalanul befizetendők.

Bentlakási díj egész évre 20 korona, mely a tanév elején, beköltözés előtt egyszerre fizetendő. Ezen díj lefizetése nélkül ideiglenes lakás sem nyerhető.

A tápintézet tagjai: a) ingyenesek, b) évi 60 korona pótdíjat, c) évi 100 korona pótdíjat, végre d) évi 180 korona egész díjat fizetők. Minden tápintézeti tag — az ingyenes is — teritéki eszközök használatára címén egy évre 8 koronát fizet. A díjak 2

* Az akadémiai értesítő azon tudósítja, hogy a jogakad. tandíj 100 korona, tévedésen alapul. Az egyházkerület nem döntött ez ügyben s a tandíj emelés csak javaslat. Szerk.

részletben előre fizetendők és pedig, mivel a tápintézeti étkezés már szeptember 4. napján kezdődik, fizetni köteles:

1. tanév kezdetekor	a 180 koronás	94 koronát.
"	" a 100	" 54 "
"	" a 60	" 34 "
"	" az ingyenes	4 "
2. február 1-én	a 180 koronás	94 "
"	" a 100	" 54 "
"	" a 60	" 34 "
"	" az ingyenes	4 "

Rendkívüli theologiai hallgatóul akadémiaikon senki fel nem vehető.

Az 1905—06. tanévben az akadémia igazgatója dr. Ferenczy Gyula böles. akadémiai tanár; a theologiai kar dékánja Csiky Lajos theol. akad., — a jogi karé pedig dr. Tóth Lajos jogakad. tanár.

As akadémiai igazgatóság.

K Ü L F Ö L D.

Francia egyházi szemle.

(Folytatás és vége.)

A francia reformátusok minden előkészületet megtesznek az állam és egyház elválasztásának tényleges bekövetkezése előtt, hogy az egyházi élet semmi fennakadást ne szenvedjen. Legnehezebb feladat az anyagi szükségletekről való gondoskodás. Tervet dolgoznak ki a szükségletekről s a bevételekről. Jelenleg az állam segélye a theologiai fakultás költségeit is bele számítva 1,840,000 frank. Az egyházközségek hozzájárulása 920,000 frankra tehető. A szabad egyház kiadása körülbelül 100,000 frank, az administratio költsége szintén annyi, a központi evangélikai társaság kiadása 500,000 frank, a gyármatokra körülbelül 70,000 frankot. Madagaskárra és a missióra körülbelül 400,000 frankot költenek. Vagyis a francia református egyház összes kiadása 4 millió frankra tehető más kisebb kiadásokkal együtt. Ennek a fedezésére a törvény gyenge jövedelmi forrásokat jelöl ki. Az egyház kezén levő birtokok jövedelmét, de csakis az olyan birtokok jövedelmét, melyek kultusz célokra vannak rendelve, mert különben az államra szállanak, a gyűjtéseket és adományokat, templomi székek bérbeadását, egyházi és temetési szolgálatok díját, vallási alapítványokat stb. Ezek közül legtöbb bevétel volna a vallási alapítványokból, de ezek csak a katolikusoknál jöhetnek számításba, mint mise alapítványok, az egyházi szolgálatok díjazása s a templomi székek bérbeadása a protestáns egyházban nincs szokásban. Jelenleg mintegy 650,000 református lévén Franciaországban, minden főre körülbelül 6 frank adó jut. Ilyenformán egy ezer főből álló egyházközségnek 600 frankot kellene a központi pénztárba szállítani. Az önkéntes adományok meghatározható példái kerülnek napfényre már most is. Egy férfi, ki ezelőtt 6 évvel hallott először a protestantizmusról egy református templomban, az egyházat fenyegető súlyos veszedelem hatása alatt szerény jövedelméhez mérten

elég szép összeget ajánlott fel az egyház szükségéinek fedezésére, hogy bebizonyítsa a református egyházhoz való ragaszkodását.

A francia protestánsok érzik annak a szükségét, hogy a súlyos megpróbáltatás napjaiban összetartásnak. Ezért vetettek fel már régebben az egyesülés eszméjét, de nagyobb visszhangra talált ennél a foederatio eszméje. Egyházi gyűlések egymásután fejezték ki óhajításukat, hogy a református egyház, a szabad egyház és a methodista egyház s a többi protestáns egyházak a fenyegető veszedelemre való tekintettel lépjenek be a foederatióba, hogy testvéri érzelmeiket és összetartásukat ezzel is bebizonyítsák. A foederatio programját nagyon helyesen állapítják meg, a mennyiben a foederatio nem érinti a hitelveket, az egyházi fegyelmet, a liturgiát, a kormányzatot és az egyházak anyagi ügyeinek intézését. A foederatio a közös érdekek védelmét tartja feladatának, örködik a vallás szabad gyakorlata felett, az egyházközségek, vagy a protestáns egyház jogait védelmezi a közhatalom előtt. Elén áll a szövetségi tanács, melybe mindenik felekezet 2-2 képviselőt küld. Feladata azonban nemcsak a protestánsok jogainak védelmében áll, hanem mindent meg kell tennie a protestantizmus erkölcsi és társadalmi érdekeinek előmozdítására.

A reformátusok május folyamán Rheimsban tartották közssinatumukat, mely az állam és egyház elválasztásának tervével kapcsolatban hozott több jelentős határozatot. Konstatálták, hogy jelenleg 503 református egyházközség van 572 lelkésszel, evangélistákkal együtt 592 lelkész van. Sok baj forrása, hogy a hívek lakás változása gyakori, ezért kimondták, hogy a lelkészek egymást értesítsék a hívek változásáról. Aggasztóan említették a vegyes házasságok számának növekedését, mely az összes házasságoknak 14-20%-át képezi. A városokban nagyobb mérveket öltenek a vegyes házasságok. Fontos javaslat volt a francia református egyház nemzeti zsinatának összehívása. A terv szerint az állam és egyház elválasztása után rögtön össze kellett volna hívni. Ezt a javaslatot azonban nem fogadták el. Az új egyházi szervezet tervezetét, mely az állam és egyház elválasztása után lépne életbe, az egyházközségekhez beküldték véleményezés végett. A foederatio eszméje már megérett, ezért a rheimsi gyűlés azt magáévá tette.

A francia református elemi iskolák sokkal gyorsabban jutottak az állam kezébe, mint a mi iskoláink. Még 1874-ben 1500 protestáns elemi iskola volt, azóta az elemi iskolák száma megtizedelődött, már csak 150 van. Nagy baj ez, mert állandó panasz tárgya, hogy az állami iskolák a vallásos neveléssel nem törődnek, sőt vannak tanítók, kik nyíltan tanítják az atheizmust, a nélkül, hogy ezért valaki őket felelőségre vonná. A református elemi iskolák megmentésére külön társaság alakult, mely fennáll és azóta körülbelül 6,300,000 frankot költött az elemi iskolákra. A múlt évben 145,567 frank bevétellel szemben 134,129 frank kiadása volt, 9 mindennapi s több más iskolát segélyezett. A társaság folyó évi gyűlésén hangoztatta, hogy a társaság feladata a jövőben még jelentősebb lesz, mert az állam és egyház elválasztása után a református nevelés fontossága gyarapodik. Egy példával jelképezték a társaság feladatát: Vauban a XIV. Lajos francia királyhoz intézett levelében írta, hogy Metz vára megerő-

sítésének szervezésére minden jó franciának kellene egy kosár követ és földet vinni. Mi nem követelünk — mondta egy szónok a társaság gyűlésén — minden reformátustól egy kosár követ, mindenki hozza el csak az ő követ, a jövőben mindeniknek meglesz a maga helye a sáncban.

Az evangelizáció munkája folyik, valamint az alkoholizmus elleni küzdelem is. A munkások között és az iskolákban az evangéliumi missió társaság a nők útján küzd az alkoholizmus ellen. Régen sürgetik a franciák az abszint gyártásának a megtiltását, melyet francia méregnek tartanak. Rámutatnak Belgium példájára, a hol megtiltotta a kormány az abszint gyártását, sőt annak árulását is. Kérdik, hogy mikor tesz hasonlót a francia kormány. Különben a hatóságok is több jelét adják annak, hogy az alkohol ellenes mozgalmat helyeslik. Grenoble-ban a városi előljáráóság megtiltotta új bormérő helyiségek felállítását az iskoláktól és istenítiszteleti helyektől 250 méter távolságra. Ez azt jelenti, hogy új helyiséget nem szabad bormérés számára megnyitni. Fontos dolog, hogy ezt az intézkedést a kormány is jóváhagyta.

Az ifjusági egyesületek szövetsége 16. nemzetközi congressusát a f. évi május hónapban Párisban tartotta. A szövetségbe 7000 ifjusági egyesület tartozik, körülbelül 650,000 tagja van, s a párizsi gyűlésen mintegy 700 képviselő volt jelen, kik nemzetek szerint csoportosulva foglaltak helyet a gyűlés-teremben. Az elnök megnyitójában mondta, hogy az egyesület feladata, az ifjak evangelizálása az ifjak segélyével. Loubet elnök levélben mentette ki magát, hogy az ifjak küldötteit nem fogadhatja, mert a gyűlés ideje alatt nem lehet Párisban. Az egyesülés 1855-ben alakult, most félszázados jubileumát ünnepelte, s egyik szónok reményét fejezte ki, hogy 1955-ben, a mikor százados jubileumot tartanak, nem lesz Párisban olyan nagy terem, mely őket befogadja. Az egyesület elé kitűzött cél az, hogy az evangélium szellemét követők, s a kik Jézusnak a szentírás értelmében tanítványai akarnak lenni, s az Idvezítő országát az ifjak közt terjeszteni kívánják, egy egyesületben összetartsák. Aki ismeri a katolikus Mária társulatok, s más ifjusági egyesületek nagy hatását, csak helyeselni tudja, hogy a protestáns ifjak saját eszméik terjesztésére, s a protestantizmus ügyének elővitelére szövetséget kötnek, s a minden hatás iránt fogékony ifjuság körében a katolikus ifjusági egyesületek által ápolt fanatizmus ellen minden erejükkel küzdenek. Sajnos, hogy nálunk az ilyen irányu ifjusági egyesületek szűk körre szorítkoznak, pedig jórésben ennek tulajdonítható, hogy a református iskoláink növendékei közül sokan nem tartják feladatuknak, hogy bármely élet pályán működnek, a protestantizmus érdekének előmozdítására mindent elkövessenek.

Már régebben megindult a mozgalom Franciaországban, hogy az erkölcstelen iratok s képek terjesztését meggátolják. A franciák az ifjuság erkölcsi megóvására nagy súlyt fektetnek, ezért keletkeztek a pornographia elleni küzdelemre társulatok. A folyó évben már a társulatok kongressusra jöttek össze Bordeauxban, hol 52 ilyen irányu társulat képviseltette magát. Már az első gyűlésen sok új eszmét vettek fel. Óhajításukat fejezték ki, hogy a kormány úgy az erkölcstelen nyomtatványok előállítását, mint azok árulói ellen szigorú rendszabályokat adjon

ki, ellenőrizze a színházak irányát. Bizottságot küldtek ki a pornográfia elleni küzdelemre nemzetközi bizottság alakítására. Majd népgyűlés felét is tartottak, melyen mintegy 3000 résztvevő hozzájárult azon indítványhoz, hogy a kormányt fel kell hívni a pornographia elleni szigorú törvények alkotására.

KÜLÖNFÉLÉK.

A püspöktől.

1904. sz.

A nagytszeteletű esperes uraknak.

E folyó évben a lelkészképességi vizsgákat szept. hó 13–16. napjaira tűzöm ki. A vizsgát tevő atyafiak püspöki hivatalomban szeptember 12-én d. u. 4 órakor jelentkezzenek, a hol a továbbiakat illetőleg utasítással ellátatnak. A második vizsgát tevők a) egyházi beszédet készítenek Máté ev. XXIV. r. 46. v. alapján: „Boldog szolgál az, kit az ő ura talál az ő tiszte szerint cselekedni.” A beszéd elő- és utóimával készítenő és megtanulandó. b) Kátémagyarázatot irjanak a XXIV. Urrapra szóló 62–64. kérdések felett, „a jócselekedetek érdeméről.” Az első vizsgát tevők szabadon választott tétel felett dissertatiót készítsenek. Mindennemű dolgozatok beküldésének végső határideje: szept. hó 1-seje. A II. vizsgát tevők hozzák magukkal I. vizsgáról szóló-, továbbá esperesileg megerősített szolgálati bizonyítványukat. Az I. vizsgát tevők leckeönyveiket adják be; akik már ex-mittáltattak: szolgálati bizonyítványukat is. Midőn a nagytsz. esperes urakat további szíves eljárásra kérem: Teljes tisztelettel vagyok Debrecen, 1905. jul. 10.

Kiss Aron
püspök.

— **Főtiszteletű püspök ur szemét operálták.** Ritka érdekű és nagy sikerű szemműtétet hajtott végre dr. Imre József a híres vásárhelyi szemorvos szeretett püspökünkön, kinek teljesen meggyengült szemei hályogosodni kezdtek. A baj előhaladása utóvégre is az orvosi beavatkozást tette szükségessé és a meghomályosodott szemlencse eltávolítását követelte. A műtét előzetes megbeszélés folytán f. hó 16-án történt meg s mint örömmel értesülünk teljes sikerrel. Az orvosi tudomány remekelt, de agg püspökünk is példásan viselte magát. Példát adott abban, hogy magunkat elne hagyjuk s mindvégig reméljük, abban is, hogy nyomorúságunkat békén viseljük. A műtét alatt a legnagyobb nyugalmat tanúsította s azt egy jajszó nélkül elszenvedte. Azóta setét szobában van, de napról-napra javulva, életkedvét, jó humerát megőrizve. Három év múlva — úgy nyilatkozott — a balszemét is operáltatni fogja, ha az Isten élteti. Éltesse is a jó Isten s tartsa meg

sokáig. Ifju emberek, kik a férfi kor kezdetén roskadoztok, e magas koru pátriárkától vegyetek példát, életkedvet; a betegségben bizodalmas türelmet, a bajokban a szabadulás hittel való várását, de okos munkálását is. A sikerült műtét után, melynél dr. Somogyi József debreceni jeles szemorvosunk is segédkezett, gazdag lakoma volt az orvosok tiszteletére. Fogadják a mi köszönetünket is, a főtiszteletű ur pedig szerencse kívánatunkat.

— **A püspöktől.** A nagytszeteletű esperes uraknak. Folyó évi jul. 6-án kelt 1903–1905. sz. körlevelém kiegészítéseképpen, utalással az 1904. évi őszi egyházkerületi közgyűlés 258. sz. határozatára, tisztelettel felkérem a nagytszeteletű esperes urakat, hogy a névtári adatok összeállításánál a fiókegyházak és missiói pontok, szórványok részletes felsorolására, valamint az ott működő belhivatalnokok neveinek pontos közlésére is sziveskedjenek figyelemmel lenni. Teljes tisztelettel vagyok Debrecen, 1905. július hó 19-én, Püspök helyett: *Dicsőfi József* egyház ker. főjegyző.

— **Sárospataki Református Lapok** címmel Radácsi György, Zsindely István, Rácz Lajos és Ilyefalvi Vitéz Géza szerkesztésében új lap indult meg a tiszánóneni egyházkerületben. Az új lap az egyházkerületi többség lapja s ennyiben hivatalos jellegű. Célja a kisebbségi u. n. kollegiumi párt s az Irod. Kör ideiglenesen megszüntetett lapját a *Sárospataki Lapokat* pótolni, melytől a kerület a szubvencióért cserében megállapított irányt követelt. Az új lap ezt bizony megfogja tarthatni s reméljük hogy e mellett az oly szükséges és kívánatos békeségnek ügyét is, a mely mindnyájunk közös óhajta is, sikeresen munkálni fogja. Eddigi iránya e tekintetben nem hagy fel kívánni valót. Ezért az érdemes és kipróbált szerkesztőket üdvözljük.

— **Felvételek** a debreceni ev. ref. tanítóképző intézetbe. A felvétel és beiratás ideje a régiebb tanulókra nézve szeptember hó 5–7. napjai; javító, pót, s esetleg magán vizsgák ideje szept. 5–6. Az új tanulók (bármelyik osztályban) aug. 20-ig küldik be kérvényeiket, s azok elintézése felől aug. 26-ig értesítenek; felvétel esetén azonban ő nekik is szept. 5–7. napokon kell beiratkozniok: ez idő alatt tartatnak meg a tanárkar által esetleg elrendelt felvételi vizsgák. Az új tanulók kérvényökhöz a következő okmányokat esatolják: keresztlevél, hatósági orvosi, főiskolai orvosi bizonyítványt, melynek nem csak azt kell igazolni, hogy a felvételt kívánó ép testi szervezetű és semmiféle szervi bajban nem szenved hanem azt is, hogy testi fejlődése annyira előhaladott miszerint a tanítóképzéssel és tanítói hivatással együtt járó jelentékeny testi és szellemi munkát egészségének veszélyeztetése nélkül kibírja; továbbá himlő oltási (illetve újraoltási) bizonyítványt, iskolai bizonyítványt; ezeken kivül az iskolai jótéteményeket igénylők részéről a szülők vagyoni állapotát feltűntető s az illetékes lelkész által is ellenjegyzett hatósági bizonyítványt.

— **Adományok az egyetemre.** Veress Imre irinyi lelkész az egyetem javára tett 50 koronás alapítványból 25 koronát fizetett be a főiskolai pénztárba. Nagy Károly dengelegi lelkész pedig 50 koronás alapítványát egészen befizette. Ugyanakkor a dengelegi egyházközség 10 korona adományt küldött az egyetem céljaira. Ime, a kongruás egyházak lelkészei, kik évtizedeken keresztül szegényes fizetés mellett

küzdöttek (Dengeleg lelkészi jövedelme 667 k 30 f. Irinyé 602 k 71 fillérre van értékelve), megadták a legszebb példát azoknak, a kiknek sok adatott és a kiktől ezért sok kívántatik, de azoknak is, a kik a kevesen is hívek valának. Hálás elismerés illesse a derék lelkésztársakat áldozatkészségökért s szép példaadásukért.

— **Pályázati eredmény.** A debreceni ev. ref. főiskola által ez évben január hóban meghirdetett Kövesdy-pályázatra beérkezett 26 férfi négyeskar a következő jelígek alatt: 1. Csak egy porszem. 2. Magyar zene. 3. Sors nyiss nekem utat. 4. 5. Patakesergés. 6. Vándor felhő. 7. Themis asszony. 8. Belcantó. 9. Lelkesedés szülte, lelkesedést keltsen. 10. Dalra fel. 11. Evoc. 12. Májusi álom. 13. Cedó majori. 14. Apolló. 15. Hej Debrecen, ha rád emlékezem. 16. Talpra magyar. 17. A haza minden előtt. 18. Nyelvében és zenéjében él a nemzet. 19. Irlia. 20. Ha szívből jön, szívre hat a dal. 21. Emlékezet. 22. Harcra fel. 23. Daloljatok. 24. Vidámság. 25. Hajnalodik. 26. Ha még egyszer lesz: Előre. A pályamű bíráló bizottság tagjai Mácsai Sándor elnöklete alatt P. Nagy Zoltán tan. kép. int. és Brück Gyula zenedei zenetanárok voltak. A bizottság június 22 én tartott ülésében a 300 kor. pályadíjat egyhangu megállapodás szerint a 4 ik műnek ítélte oda. A szerző dr. Szöllösi Attila Kolozsvár. A főiskolai gazd. tanács július 10-ik napján tartott gyűlésében 1202 1904—5. sz. végzésével a bíráló bizottság fenti javaslatát magáévá tette. Dícséretet nyertek: a 2 ik, 10-ik, 26 ik, 25 ik és 23-ik. A pályaműveket szerzők kíványságára a bíráló bizottság elnöke (a név és lakás megjelölése után) vissza küldi szeptember 1-ig. A jövő évi pályázati feltételek január első felében fognak megjelenni.

— **Hirdetmény** a nyiregyházi ev. ref. leány-internátusban az 1905/6. isk. évben betöltendő helyekre. A felsőszabolcsi ev. ref. egyházmegye által létesített és fenntartott leányinternátusban (a mely kapcsolatban áll a nyiregyházi községi polgári leányiskolával) a jövő 1905/6. isk. évben 24 hely fog betöltetni. Ez internátusba olyan növendékek vétetnek fel, a kik legalább négy elemi osztályt sikerrel végeztek, jó magaviseletet tanusítanak és tanulmányukat a nyiregyházi polgári leányiskolában óhajtják tovább folytatni. Az internátus egészen a modern kor követelményei szerint van berendezve. Vízvezeték, fürdőszoba, tágas tanuló, zene- és hálószobák, összesen 16 szoba és terem állanak rendelkezésére. Az internátus gondot fordít a szorosabb értelemben vet nevelésen kívül a nyelvek, zene- és kézimunka megtanulására, valamint arra, hogy a nyilvános iskolába járó növendékek az egyes tantárgyakból otthon magyarázatot és utbaigazítást nyerjenek. Az intézet egyik célja az is, hogy a növendékek ügyes és gondos, továbbá vallásos, buzgó s igaz magyar nőkké neveltessenek fel. A felügyeletet és ellenőrzést a felsőszabolcsi ev. ref. egyházmegye gyakorolja. A folytonos örökös és a nevelés vezetése pedig meghatározott házi és napirend szerint egy gondos és képes igazgatónőre van bízva. Az élelem reggel kávé ebédre három tál étel, azután tíz órai s délutáni uzsonna s este rendszeren két tál étel. Az ellátási díj 400 korona, kivéve a más felekezetű növendékeket, a kik 500 koronát fizetnek. Az egyházmegyébe kebelezett lelkészek és tanítók gyermekei 300 kor. ked-

vezményes díjat fizetnek. Ez összegbe nincs belefoglalva a tandíj, valamint ez összegben felül kell fizetni butorhasználat címén 5 koronát s orvosi tiszteletdíj fejében 8 koronát. A mosatást tetszés szerint lehet vagy otthon végezni, vagy az internátusban, de az utóbbi esetben még havi 2—2 koronát kell fizetni. Az ellátási díj évnegyedes részletekben fizetendő s az a növendék, a ki az intézetből bármilyen okból időközben eltávozik a következő évnegyedi díjat is megfizetni tartozik. Az intézetben kívül töltött szünidőre esedékes ellátási díj a fizetendő részletekből nem vonható le. Egyelőre 24 növendéknél több nem vehető fel. A felvételre való jelentkezés bezárólag augusztus 1-éig a nyiregyházi ev. ref. egyház lelkészi hivatalánál történik még pedig személyesen, vagy kérvény útján, mely alkalommal a növendékeknek születési, iskolai, himlőoltási és orvosi bizonyítványa bemutatandó. A növendékek a következő ágy- és ruhaneműekkel szerelendők fel: I. ágyneműek: paplan 1 gombolható paplanlepedő 2 párna 1—2 párnahaj 2—4 alsó lepedő 2 matrac vagy puha vastag pokróc 1 ágytakaró 1 (az utóbbiak az ágyszára, és az egyformaságára tekintettel Nyiregyházán az ezek szállításával megbízott kereskedőnél szerzendők be.) II. fehérneműek: nappali ing 6, éjjeli ing 2, háló rekló 6, nyári nadrág 4, téli 2; téli és nyári alsó szoknya 1—1, téli felső szoknya 2, nyári 4; harisnya 8—12 pár, zsebkendő 12 pár, mosható kötő 4, törölköző 6, abrosz 1, asztalkendő 4, vastag vászonlepedő, vagy kendő 1—2. A fehérneműek egyszerű anyagból, de jó minőségűek legyenek s a növendék nevének kezdő betűivel látandók el. III. Felső ruha, kabát kendők, esernyő, napernyő kalap, lábbeli az igazgatónő közbejöttével szerzendők be, a ki különösen arra ügyel, hogy ha színben igen, de anyagban és költségek tekintetében a nevezett tárgyak egyik növendéknél sem különbözhetnek lényegesen, mert mindenik csak egyszerű, de erős anyagból és célszerűen készített ruhadarabot viselhet. Egyéb szükségletek, mint öltözködési készletek (tükör fésűk, kefék, szappan) és varró eszközök (olló, gyűszű cérna, tű stb.) a szülők által szerzendők be. Minden tárgy 2 példányban kiállított leltárba irandó be, — az egyik az igazgatónő, másik a növendék számára. Ékszereket senki sem hozhat magával s az intézetben nem viselhet. Bővebb felvilágosítással bárkinek szívesen szolgál a nyiregyházi ev. ref. lelkészi hivatal. Nyiregyházán, 1905. évi július hó 1. A *leányinternátusi bizottság*.

— **Tanulási eredmény** a tanítóképző intézetben a lefolyt isk. év. II ik félévben. I. oszt. 1 kitünő, 8 jeles, 12 jó, 9 elégséges 11 javító 1 ismétlő, összesen 42. II. oszt. 4 kitünő, 7 jeles, 11 jó, 7 elégséges, 14 javító, 4 eltávozott összesen 47. III. A. 2 kitünő, 9 jeles, 10 jó, 6 elégséges, 10 javító, 3 ismétlő, 3 eltávozott, összesen 43. III. B. 5 kitünő, 5 jeles, 6 jó, 7 elégséges, 6 javító, 7 eltávozott, összesen 36. IV. oszt. 7 kitünő, 8 jeles, 15 jó, 14 elégséges, 2 eltávozott, összesen 46. Együtt 19 kitünő, 37 jeles, 54 jó, 43 elégséges, 41 javító, 4 ismétlő, 16 eltávozott, összesen 214. Százalék 8·9% kitünő, 17·2% jeles, 25·2% jó, 29·1% elégséges, 19·2% javító, 1·9% ismétlő 7·5% eltávozott, összesen 100%. A magas létszám egyfelől, a tanulók előkészültségének hiányos volta másfelől, természetes akadályai annak, hogy a többi más esetben örvendetesen tapasztalt kedvezőbb eredmény állandó lehessen.

— **Harmath Gergely** meghalt. A debreceni állami főreáliskolának gyásza van. Tanárainak egyik kiválóan érdemes tagja: Harmath Gergely meghalt. A jeles férfiú régebb idő, több mint egy negyedszázad óta szerepet játszó férfiú volt Debrecen tanügyi életében. Előbb kegyesrendi tanár, a debreceni róm. kath. gimnázium igazgatója, házfőnök lett. Később kilépett a rend s a róm. kath. egyh. tagjai sorából s a debreceni állami főreáliskola kebelében érvényesítette kiváló paedagogiai ismeretét. élénk részt vett Debrecen társadalmi akciójában. Az utolsó években betegeskedni kezdett s most a nagy vakációban a marostorda megyei Szováta fürdőre vágyott. Ott keresett s talált gyógyulást a sírban. Pihenjen esendesen.

— **Elhunyak** a közelebbi napokban: Karanesi Dániel hódmezővásárhelyi lelkész 65 éves korában, Kruspér János tudós, Ráth György főrendiházi tag jeles ipar művészeti szakértő és író, kinek szép könyvtára és gyűjteménye maradt. Külföldön Nothnagel a híres bécsi egyetemi tanár és Reclus Elizeus a nagy földrajzíró és socialista tudós, ki hazánkban és Erdélyben s a Szatmár megyei Pálfalván, a de Gerandó család körében is megfordult s hazánknak egyik jó barátja volt.

— **Nyilvános nyugtázás és köszönet.** A múlt évben tüzvész által elpusztult pelbárthidai ev. ref. templom felépítésére kegyes adományait elküldötték a következő egyházak és községek: földesi ev. ref. egyház 5 kor. közbirtokossági pénztár 5 kor. mezőberényi ev. ref. egyház 2 kor. pancsovai ev. ref. egyház 1 kor. köröstarcsai ev. ref. egyház 5 korona öcsödi ev. ref. egyház 25 kor. Csapó Péter lelkész 2 kor. többen 7 kor. 30 fill. fugyivásárhelyi egyházból gyűjtés 19 kor. 70 fill. pocsalyi ev. ref. egyház 20 kor. Kocsi József, Baresa Imre, E Nagy Károly 1—1 kor. Kisujszállási ev. ref. egyház 20 kor. hajduhadházi ev. ref. egyház 10 kor. berceli ev. ref. egyház 1 kor. karcagi ev. ref. egyház 10 kor. hajduszoboszlói ev. ref. egyház 4 kor. szamoszegi ev. ref. egyház 1 kor. turkevei ev. ref. egyház 5 kor. hódmezővásárhelyi ev. ref. egyház 20 kor. nyírmadai ev. ref. egyháztól gyűjtés 12 kor. 90 fill. füzesgyarmati ev. ref. egyház 2 kor. gyügyei ev. ref. egyház 4 kor. Hajduszovát község 2 kor. Gyoma község 5 kor. mezőturi ev. ref. egyház 10 kor. tiszaszentimrei ev. ref. egyházból gyűjtés 11 kor. 60 fill. Békés főpénztár 15 kor. Nyírbogáti ev. ref. egyház 2 kor. Hajduböszörmény város 4 kor. Hajduszoboszló város 3 kor. Kötgyán község 5 kor. szegedi ev. ref. egyház 2 kor. resicai ev. ref. egyháztanács tagjai 4 kor. 10 fill. Szentés város 5 kor. battonyai ev. ref. egyház 2 kor. Debrecen város 100 kor. Mezőberény község 5 kor. nagyrábéi ev. ref. egyház 5 kor. gyűjtés 9 kor. 90 fill. Erőmhályfalva község gyűjtése 11 korona 90 fill. Tiszaföldvár község gyűjtése 2 kor. 30 fill. vésztői ev. ref. egyház 10 kor. Csák Aladár lelkész 5 kor. Nagyléta község gyűjtés 2 kor. 05 fill. aradi ev. ref. egyház 2 kor. tiszafüredi ev. ref. egyház 10 kor. Nyírbátor községből gyűjtés 3 kor. 60 fill. biharpüspöki ev. ref. egyházból 100 kor. 49 fill. hajdunánási ref. egyház 10 kor. Mezőtur város 10 kor. Tiszadob községből gyűjtés 5 kor. 50 fill. Búdszentmihályi ref. egyház 4 kor. Fogadják a buzgó gyűjtők és kegyes adakozók egyházunk nevében kifejezett köszönetünket. Holkó József ev. ref. lelkész, Nagy Lajos gondnok.

— **A német evangélium terjesztő társaság,** bár csak 1900-ban alakult, s ez idő szerint 4000 tagja van, tényleges eredményekre hivatkozhatik. Munkássága sok oldalú. Az evangélium terjesztése sokféle eszközzel történik. Gyűléseket, felolvasásokat tartanak, melyeken főleg katolikusoknak magyarázzák az evangéliumot, bibliát adnak el, s osztanak ingyen is. Attért katolikus papokat segélyeznek. Nagy gondot fordítanak a vegyes házasságból származott gyermekek protestáns irányu tanítására, 1900-ban 93000 ilyen gyermek oktatásáról gondoskodtak.

— **Jeruzsálemben** körülbelül 50 év óta áll fenn egy német árvaház, melyben a vidékről mintegy 2000 gyermek kapott már evangéliumi szellemű nevelést. Körülbelül 30 leány s mintegy 80 örmény árva nyer elhelyezést évenként. Van egy iskolája melyben közel 200 benszülött gyermek tanul. A gyermekeket különféle mesterségekre is tanítják. Szemináriumában papokat és tanítókat képeznek az örmény missio számára. Az egész intézet tanszemélyzete körülbelül 40 emberből áll.

— **Niceben,** Francia országban félszázados jubileumát ünnepli egy református beteg kórház, mely alapítása óta 5463 beteget fogadott be, kiadása pedig azóta összesen 1.272.000 frankra rug. Évi kiadása 26,000 frank.

— **Cifra, üres predikációk.** A templomi szónoklat feladatát tekintve hasonlít a tanító iskolai munkájához. Mindenkinek a célja oktatás, de ezzel együtt nevelés, szív és kedély képzés. A tanító munkája csak akkor vezet sikerre, ha ugy előadás és tanítás modorával, valamint az ismeretek közlésének olyan módjával rendelkezik, mely a gyermek értelmi színvonalát magassan meg nem haladja ellenkező esetben a tanuló csak üres szólásokat hall, melyeket megbámul ugyan de nem ért. Érdemes megfigyelni hogy kezdő tanár és tanító igen magas hangon, vagyis sok frázissal és magasfoku a tudomány színvonalán álló ismeretek közlésével szokta kezdeni munkáját, s csak lassan szerzett tapasztalatok után találja meg a tanításnak azt a hangját és tudja kiválasztani az ismeretek tömkelegéből azt a részt, a mely éppen a gyermekek értelmi színvonalának megfelel, s érdeklődését is képes állandóan ébrentartani. A templomi szónoklat anyagának és külső nyelvi kifejezésének helyes megtalálása még nehezebb feladat. Szólani kell különböző koru, nemű és a legkülönbözőbb műveltségi és értelmi színvonalal bíró hallgatósághoz. Mester legyen az, a ki az ilyen hallgatóság minden részének igényeit ismeri. Ismeretes, hogy ifjabb szónokok nagyon szeretik a szépen hangzó, deklamálásra alkalmas beszédeket, melyeknek alaphibája az, hogy a szóképek és magasabb rendű fogalmakkal telt beszédet a közönség jórésze nem érti. Felemlitem, hogy 1842-ben a tiszántúli egyházkerület gyűlésen ez a kérdés feljött és pedig úgy, hogy tárgyalták a dunamelléki egyházkerületnek e tárgyban 1841. jun. 21-én kelt levelét. Azt mondja a dunamelléki egyházkerület ezen levelében, hogy az ifjabb papi személyek predikációi többnyire „valóság nélküli üres és himzett szavakból állanak,” melyeket a közönség nem ért meg. Kéri tehát a tiszántúli egyházkerület hogy a debreceni theologiai tanárokat ennek hozatalára a többi egyházkerületeket is ugyanakkor megkereste. Jellemző, hogy az egyházkerületi gyűlés erre mit mondott. Kiadta a dunamelléki egyházkerület

átiratát a debreceni professoroknak, hozzá tévén, hogy ezt azon meggyőződéssel teszi, hogy a mi tanárainktól ilyen cifra és üres beszédek készítését nem tanulják.¹ Az egyházkerületi gyűlés ezt nyugodt lélekkel határozhatta, ez a valóságnak ugy a multban mint a jelenben megfelel. Miben leli tehát ez a napjainkig élő sőt a jövőben is bizonyára élő szokás a maga magyarázatát? Az ifjuság lélkületében, érzés és gondolkodás módjában, mely merőben különbözik az öreg korétól. Ismeretes az a lélektani igazság, hogy a gyermek és ifju képzelő tehetsége gazdagabb s így első sorban a kifejezéseiben azt keresi, a mi a képzelemhez szól. Az öregebb inkább a valósághoz tapad, ezért a beszéde is a valóság tárgyai és tapasztalatai körül mozog és nem elvont ezméket fejteget. Az egyházkerületi gyűlés határozata tehát a valóság ismerésén alapult és helyes volt. Ezek után a debreceni professorok határozata is érthető, az egyházkerület határozatát teljes tisztelettel tudomásul vették.² Aki pedig az ifjuság szónoklatát az „üres és himzett szavaktól” meg akarja fosztani, hiába való munkát végez, mert a gazdag képzelem az ifju lélek privilégiuma.

Dr.

— **Magyar írók élete és munkái.** Irta: *Szinyei József*. XI. kötet. 1. füzet, a *Popeszeu-Primies* nevekkel. Budapest. Kiadja Hornyánszky Viktor. Egy-egy füzet ára 1 korona. A kezünk alatti füzetben a következő magyar protestáns egyházi és tanügyi írók neveivel találkozunk: Popini Albert nyíregyházi ág. ev. tanár; Poprádi Ádám bártfai ág. ev. lelkész; Pores János miskolci ev. ref. főgymn. tanár; Poresalmi Andras kolozsvári ev. ref. lelkész; Poresalmy Gyula h.-bösörményi, Poresalmy Soma hadházi ev. ref. tanító; Porelz Károly bulkesi, Porkoláb Gyula zalaegerszegi, Pornbszky Gusztáv nagyszombati majd bécsi ág. ev. lelkészek; Porzsolt Ádám szentháromsági ev. ref. kántor-tanító; Pósbázi János dr. s-pataki ev. ref. kollégiumi tanár; Posch (Pós) Lajos soproni ág. ev. tanító; Poschner Gottfried beszercei ág. ev. tanár; Pósfai János ev. ref. lelkész; Poszvek Gusztáv soproni ág. ev. főgymn. tanár és lelkész; Poszvek Keresztély soproni ág. ev. lelkész; Poszvek Sándor soproni ág. ev. lelkész és theologiai főiskolai igazgató; Potkonitzky Ádám késmárki ág. ev. gymn. igazgató; Péter Dániel szatmár-németi, Pótor Elemér csengeri ev. ref. lelkészek; Povolni Mihály ág. ev. gymn. tanár; Powázay Máté békéscsabai ág. ev. tanító; Pöldner György fehéregyházi ág. ev., Prágai András tiszáninneni (?) ev. ref. Preidt György brassói, Preller Gáspár eperjesi, Pribisch Dániel alsó-poprádi ág. ev. lelkészek. Az eddig megjelent 92 füzet 16463 író életrajzát tartalmazza. Hogy ez mit jelent, hogy milyen rengeteg mennyiségű irodalomtörténeti adat van e nagy műben felhalmozva, azt a mi lapunk olvasó közönsége előtt teljesen elég csak érinteni is. Igen melegen ajánljuk.

¹ Tiszántúli egyh. ker. jk. 1842. ápr. 29-án 77 p.

² Tanárkari jk. 1842. évi máj.

Tartalomjegyzék: A tűz, a mely nem alszik. Vándor. — A lelkészek és a világiak. Egy világi. — Tárca: Az erdőhegyi reformátusok üldözése 1804-ben. Dr. Barcsa János. — Idevezítő Urunk tanítása. Bokor Sándor. — A debreceni református kollégium adattára. Balogh Ferencz. — Tájékoztató az 1905-6. tanévre. Az akadémiai igazgatóság. — Külföld: Francia egyházi szemle. — Különléle.

Felelős szerkesztő: DR. FERENCZY GYULA.

Pályásat.

A h.-m.-vásárhelyi ev. ref. egyház előjárósága főgymnasiumának egyik mennyiségtantermészettani tanszékére a következő 1905-6. iskolai évre pályázatot hirdet. A megválasztandó tanárnak kötelessége lesz a mennyiségtanak az I-V. és a természettani földrajznak a III. osztályban összesen heti 19 órán tanítása.

Pályázhatnak vagy rendes tanári állásra jogosult, vagy csak helyettes tanárokkul alkalmazható jelöltek, amennyiben rendes tanárnak alkalmazható egyének nem léteben a tanszék helyettes tanárral töltetik be.

A megválasztandó ideigl. rendes tanár évi fizetése 2400 kor. és 500 korona lakbér, a helyettes tanári 1600 kor. és 200 kor. lakbér. Az egyháztanács ugy a rendes tanár véglegesítéséről, mint a h. tanár további alkalmazásáról a jövő 1905/6. iskolai év letelével határoz.

Csak ev. ref. vallásu egyének pályázhatnak. Pályázni kívánók kérelmeket képesítésükről, vallásükről, eddigi alkalmazásükről, katonai kötelezettségükről szóló okleveleiket f. hó 25-ig adják be alólírott lelkész elnökhöz.

Hódmezővásárhelyen 1905. július 11.

Pap Imre

lelkész, az egyháztanács és igazgatótanács elnöke.

Pályásat.

A debreceni ev. ref. egyház felsőbb leányiskolájának s vele kapcsolatos tanítónő képző intézetének igazgatótanácsa pályázatot hirdet

1. az ének és zenetanári s
2. a rajztanári tanszékre.

A rendes tanár fizetése 2000 azaz kétezer korona, lakbére 400 azaz négyszáz korona. Az ideiglenesen alkalmazott tanár fizetése 1600 azaz ezerhatszáz korona, lakáspénze 400 azaz négyszáz korona. Ezekén felül a rendes tanár-

nak állomása elfoglalásától, a tanárjelöltnek, vagy ideiglenesen alkalmazottnak oklevele megszerzésétől, illetve állandósításától számítva öt évenként öt alkalommal 200 azaz kétszáz korona korpótlék jár. Ezen illetményeket az egyház pénztára évnegyedes részletekben előre fizeti.

A megválasztott ének és zenetanár köteles óraszámra huszonegy, mely órák alatt az illető tantervek szerint tanít a felsőbb leányiskolában s a tanítónőképző intézetben egyházi éneklést nemzeti dalokat, énekméleteket, hegedűt, zongorát, harmoniumot; a tanintézetben tartott közös istentiszteletek alkalmával az orgonista kántori teendőket végzi; az internátusban lakó, zongorát különórákon nem tanuló növendékeknek tömegesen zongora órát tanít; a hegedűk, zongorák, cimbalom és harmoniumok felhangolt állapotban tartásáról gondoskodik; az internátusba zenetanítás végett bejáró zenetanítók vagy tanítónők tanítására felügyel. Az internátusi növendékek magánórákon való zeneoktatására, az igazgatótanács által évről évre meghatározandó óradíj mellett, első helyen az ének és zenetanár jogosult.

A megválasztott rajztanár köteles a felsőbb leányiskola és a tanítónőképző intézet összes osztályaiban ezen iskolák tantervei szerint hetenként huszonegy órán rajzot tanítani; az elemi és gyakorló iskola tanítóinak a modern rajztanításban irányt adni.

A tanárjelöltek vagy ideiglenesen alkalmazottak egy évi sikeres működés után, ha ez idő alatt képesítésüket is megszerezték, állandósíthatnak. Az ideiglenesen alkalmazott tanárt állandósíttatásig 1600 korona évi fizetés és 400 korona lakáspénz illeti.

A megválasztottak hivatalukat folyó évi szeptember 1-én elfoglalni kötelesek.

Pályázók életkorukra, vallásukra, képesítésükre, egészségi állapotukra, hadi kötelezettségükre, végzett, előtanulmányaikra, netalán eddigi alkalmazásukra vonatkozó okmányaikat s igazolványaikat augusztus hó 15-ig a debreceni ev. ref. egyház felsőbb leányiskolája igazgatóságához küldjék vagy adják be.

Kelt Debrecenben, 1905. július hó 12-én.

Dócsy Gedeon
igazgatótanár.

Kiss Albert
az igazgatótanács elnöke.

Pályásat.

A fehérgyarmati egyházban megüresedett ev. ref. segédlelkész-tanítói állásra pályázat hirdettetik. Fizetés: 1000 kor. készpénz havi előleges részletekben és 3 öl fa és 6 köböl buza beszállítva és egy szobából álló lakás.

Kötelesség: Tanítja a II elemi osztályt tanterv szerint. Hora Canonicán és lelkész akadályoztatása esetén: lelkészi szolgálat. Pályázni kívánók felszerelt pályázati kérvényeiket folyó július hó 29-ig alulírott lelkészhez sziveskedjenek beküldeni.

Az állás szeptember elsején elfoglalandó.

Kelt Fehérgyarmat, 1905. július 20.

Fábián Károly
ev. ref. lelkész.

Pályásat,

gyakorló tanárjelöltek számára.

A sárospataki főiskola előjárósága alkalmat kíván nyújtani olyan tanárjelölteknek, a kik a 4 évi egyetemi cursust elvégezték s a tanári sz akvizsgálatot letették, arra hogy gyakorló évöket főgymnasiumunk körében tölthessék s kiválóbb szaktanárok vezetése alatt készülhessenek egyfelől a paedagogiai vizsgálatra, s képezhessenek ki magokat másfelől a gyakorlati működésre. Egyelőre egy tanárjelölt talál elhelyezést; díjazása: 400 kor. havi részletekben, lakás (fűtéssel s világítással és étkezés a tápintézetben).

Ezen ösztöndíjas állás elnyerésére ezennel pályázatot hirdetek. Pályázhatnak oly ref. vallásu, szakvizsgálatot tett tanárjelöltek, akik a *mathematika-physikai* szakcsoportra készültek. A kellően fölszereit s a főiskolai igazgató-tanács-hoz címzett folyamodványok aug. 25-ig küldendők be alólirott-hoz. A megválasztott jelölt szept. 10-én tartozik állását elfoglalni.

A jelölt munkakörét körülíró tájékoztatást (l. *Sárospataki Ref. Lapok*, 3. szám, 27—28 l.) kívánatra, szivesen megküldöm a pályázóknak.

Sárospatak, 1905. jul. 20.

Rács Lajos
főgymn. igazgató.

Pályásat,

a *kántorjánosi-i* ev. ref. kántor-tanítóságra.

Javadalom : 3 szobából, konyha, kamara, melléképületek és fél hold házi kertből álló kényelmes lakáson kívül földhaszon élvezet termény és készpénzből 1200—1400 korona. Kötelesség : a 4 felsőbb elemi vegyes osztály tanítása a tiszántuli egyházkerület tanterve szerint s a kántori teendők végzése, canonicus órákon szószéki szolgálat. Kellően felszerelt pályázatok aug. 15-ig *Kántorjánosiba* (Szatmár megye p. h.) *Segesváry József* esperes, iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Pályásat.

A kéki áll. seg. ev. ref. I—II. vegyes osztályu s az ismétlősök tanításával összekötött elemi népiskolai tanítóságra pályázatot hirdetek. Pályázati határidő f. évi augusztus hó 6. Évi fizetés havonkénti előlegekben 800 korona készpénz, 2 szoba 1 kamara 1 konyha lakosztály, 600 négyszög öl kerti föld.

Kötelesség a tiszántuli egyházkerület tanterve szerint tanítani. Lelkész akadályoztatása esetén szószéki teendők teljesítése s a kántor-tanító helyett betegsége esetén e kántori teendők végzése.

Kék, u. p. Demecser (Szabolcs m.)

Nagyváthy Ferencs
isk. széki elnök.

Pályásat.

A békési ev. ref. főgimnázium főntartó testülete pályázatot hirdet az 1905—1906. tanév elején betöltendő természettan-földrajzi helyettes tanári tanszékre, melylyel esetleg más rokon tárgyak tanítása is lesz egybekötve.

A tanszék javadalmazása 1600 korona, a megválasztás egy esztendőre szól, a keresztlevéllel, képesítéssel, katonai szolgálati viszonyt feltüntető okmányokkal felszerelt kérvények a mm. vallás és közoktatásügyi miniszter urhoz intézendők és f. é. július hó 20-ig a békési ev. ref. főgimn. igazgatóságához küldendők.

Békés, 1905. július 1.

Szegedi Károly
az igazgató tanács elnöke.

ALAPITTATOTT :
1845-BEN.

ALAPITTATOTT :
1845-BEN.

A nagytiszteletű lelkészek, tanárok és tanító urak figyelmébe !

Van szerencsém szíves tudomására hozni, hogy a

==== tavaszi idényre ====

raktáram mindennemű **férfi és fiu ruhákkal** dúsan fel van szerelve.

Nagy választékban, elegáns kivitelben, tartós anyagból szolid árak mellett beszerezhetők :

|| **férfi és fiu öltöny, felöltő, szalon ruha, gyermek costum, esőköpeny** **||**
(havelock), iskola ruha, zsinatkabát, palást, főveg stb.

Mérték szerint külön osztály. **Ev. ref. papi egyenruha.**

Különös figyelmébe ! Nagy előnyben részesülnek azon t. vidéki szülők, kiknek fiai helyben hallgatják az iskolai előadásokat, mert a részökre nálam vásárolt ruhákat díjtalanul javitom és vasalom.

Kitűnő tisztelettel

NEUMANN M.

cs. kir. udvari szállító, elsőrangú az ország legnagyobb ruha üzlete
DEBRECEN, Piac-utca 49., a m. kir. főpostával szemben.